

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У НОВОМ САДУ

ГОД. IV

„Гласник“ излази као месечник
Годишња претплата 100 дин.
Поједини број 10.— динара.

НОВИ САД
ЈУНИ-ЈУЛИ 1931

БРОЈ 5 и 6

За чланове Адвокатске Коморе
је претплата урачуната у
чланарину.

Др. ЈОВАН САВКОВИЋ

ПРИЗИВ (НЕЗАДОВОЉСТВО) ПО НОВОМ ГРАЂАНСКОМ ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ

(Свршетак)

Разлози ништавости. § 571. Побijана пресуда укинуће се као ништавна (§ 565. бр. 5 и 7) а поступак који јој је претходио уколико га захвата ништавост: 1) ако је у одлучивању учествовао судија који је био по закону искључен од судиског пословања у тој правно ствари, или за којег је суд одлучио да је оправдано изузет; 2) ако парнични суд није био прописно састављен; 3) ако је пресуду донео суд који није могао ни изричним споразумом странака постати надлежан за ту правну ствар; 4) ако којој странци незаконитим поступањем, нарочито пропуштањем доставе, није дата могућност да расправља пред судом; 5) ако која странка у поступку није била никако заступана, или је није заступао законски заступник, ако је такав био потребан, уколико вођење парнице није било накнадно по пропису закона одобрено; 6) ако је пресуђено о ствари у погледу које редовни правни пут није био допуштен, или о којој већ тече парница, или о којој је већ правоснажно пресуђено; 7) ако је јавност била неоправдано искључена; 8) ако су странке или њихови заступници, против прописа § 273 ст. 3, приложили судским списима нацрте за расправне записнике; 9) ако је пре-

суда састављена с таквим недостацима да ју није могућно са сигурношћу испитати; ако изрека пресуде сама себи противречи; ако за одлуку нису изнесени никакви разлози, а ови се недостаци не могу уклонити ни исправком пресуде (§ 518) коју би наредио призивни суд. — Вођење расправе сматраће се накнадно одобреним и онда ако се законски заступник упусти у призивни поступак подношењем призива или одговора на призив (§ 562), не износећи у њему недостатак заступања. — § 572. Ако се првостепена пресуда укине због ништавости, а због тога није потребна даља расправа за одлучивање о ствари (§ 571 бр. 5 и 6), онда ће се одбацити тужба уколико досеже ништавост. — Ако услед тога што је првостепена пресуда укинута у целини или од чести због ништавости буде потребна даља расправа, вратиће се ствар суду првога степена. — Ако се првостепена пресуда укине из којег од разлога ништавости, поменутих у бр. 1 и 2 § 571, онда се ствар ради поновнога расправљања може уместо парничном суду спровести другом првостепеном суду исте врсте у подручју призивнога суда. — Но упућивање по ставу бр. 2 и 3 опозваће се ако обе странке у строгом року од 8 дана по достави одлуке призивнога суда, предложе да призивни суд сам одржи усмену расправу и ствар пресуди. Тај се предлог има ставити код призивнога суда. У таквом случају призивни ће суд расправљати спорну ствар по прописима који вреде за поступак пред зборним судовима првога степена. — § 573. Ако се правна ствар спроводи по § 572 којему суду првога степена, онда ће тај суд по службеној дужности одредити рочиште за усмену расправу. Но ако призивни суд изрекче да се поступак у првом степену има отпочети или наставити тек када његова одлука постане правоснажном, онда ће се одредити рочиште тек пошто је та одлука постала правоснажном. То може призивни суд наредити по предлогу или по службеној дужности, а против такве одлуке нема места засебном правном леку. — Тако исто у случају § 568 став 1 пошто одлука призивнога суда постане правоснажном, надлежни ће призивни суд по службеној дужности наредити што је потребно да се пред њим настави поступак.

Ништавне разлоге побројане у § 571 мора призивни суд узети у обзир по званичној дужности, без обзира на то да ли су они били од утицаја на пресуду и да ли је пресуда и поред ништавних разлога добра или није. Ништавне разлоге мора суд узети у обзир по званичној дужности и онда ако је пресуда нападнута из других разлога а не разлога ништавости, те се због тога у ништавне разлоге не може убројити прекорочење тужбенога захтева од стране суда, које се не може узети у обзир по званичној дужности. И ништавне разлоге може призивни суд узети, међутим, у обзир само у погледу онога дела пресуде који је призивом нападнут, јер у см. § 556 испитује призивни суд одлуку првостепенога суда у границама призивних предлога и призивних разлога, тако да део пресуде који призивом није нападнут, постаје правомаћан. — Када призивни суд пресуду и поступак првостепенога суда услед ништавних разлога укида, он ту одлуку доноси у облику закључка. — Према аустриској јудикатури ништавне разлоге из т. 6 § 571 мора призивни суд узети у обзир и у погледу онога дела пресуде који призивом није нападнут. — Међу ништавним разлозима једни су такви услед којих се мора укинути цео поступак односно пресуда првостепенога суда, као што су они који су побројани у т. 1, 2, 5 и 6 § 571. У случају т. 3 § 571 моћи ће се укинути можда само један део пресуде, у погледу једнога или више кумулираних тужбених захтева за које суд није био надлежан. Код ништавних разлога из т. 3, 5 и 6 § 571 даља расправа неће после укидања пресуде бити уопште више потребна, док ће код других ништавних разлога и после укидања пресуде бити потребно да се расправа настави. — Против закључка којим се првостепена пресуда као ништава укида, допуштен је рекурс према § 613 т. 2 ако је призивни суд пресуду укинуо и тужбу одбацио из ништавних разлога из т. 5 и 6 § 571; или ако је пресуду укинуо из ништавног разлога из т. 3 § 571, а у закључак унео додатак да се поступак код надлежног суда може предузети тек по правомаћности тога закључка (§ 613 т. 3).

Ad т. 1 § 571. Када је судија од судискога пословања искључен прописано је у § 15 н. п. Ништаван разлог постоји било да је искључење странка тражила, било да се упустила у расправу иако је знала да постоји разлог за искључење судије. Због тога ништавног разлога може се туж-

бом због ништавости побијати и правоснажна одлука, ако странка није имала знања о томе да постоји законити разлог за искључење судије (§ 623 т. 1). Изузеће пак судије, зато што постоји разлог да се посумња у његову непристрасност, мора странка тражити још пре него што се упусти у расправу пред судијом чије изузеће тражи, или пред већем чији је он члан, или пре него што пред њима стави какав предлог. Доцније може изузеће тражити само ако за такав разлог тек касније сазна или ако такав разлог тек касније наступи (§ 18'. Ако је суд изузећу дао места, онда судија не сме даље учествовати у расправи и доношењу одлуке под теретом ништавости. Ако је таки судија као изаслани или замољени судија учествовао само у провођењу доказа, онда је само ово провођење доказа ништаво али не и расправа на основу које је пресуда донесена, те се пресуда има укинути само уколико је донесена на основу ништавог доказног поступка. Разлоге пристрасности, дакле, не узима суд у обзир по званичној дужности него само на предлог странке.

Ad т. 2 § 571. Суд није прописно састављен ако је уместо већа судио судија појединац или обратно и ако је тужени саставу суда приговорио пре упуштања у парницу; ако веће није било састављено из оноликога броја чланова како то прописују §§ 5, 7 и 8, него из већег или мањег броја судија; ако су у већима у којима учествују и неправници, учествовала два неправника (почасна судије) а само један судија, уместо обратно; ако је, противно 2 зач. § 22 закона о уређ. ред. суд., судија појединац окружнога суда замењен среским судијом; ако је веће код окружнога суда састављено противно прописима §§ 22 и 68 закона о уређ. ред. суд. (§ 22 зак. о уређ. ред. суд.: ако у извесном случају ни судија већа ни његов заменик не могу да врше своу дужност, а не могу се ни заменити другим којим судијом истога суда, претседник може позвати једног судију среског суда из истог места да врши судиску власт у том предмету. У једном већу само један члан може бити замењен среском судијом. — Судија појединац окружног суда не може бити замењен среским судијом — § 68: секретарима и приставима могу се поверавати послови записничара у грађанским и кривичним предметима као и самостално вршење појединих послова парничног, ванпарничног и кривичног поступка, а нарочито послови истражног, замољеног и изасланог судије. — Код окружних судова секретари и пристави

при суђењу у већу могу заменити једног спреченог судију, ако по распореду не би било других судија који би их могли заменити, нити би се замена могла извршити по § 22). — Ништаван разлог из т. 2 § 571 постоји и онда ако је при доношењу пресуде учествовао судија који није био присутан за време целе расправе а ова у см. § 508 није била поновљена.

Ad т. 3 § 571. Ненадлежност суда предвиђена у тачки 3 § 571 као разлог ништавости је таква ненадлежност која се не може уклонити ни споразумом странака, док у случају ненадлежности која се може уклонити и којој је тужени на време приговорио, долазе до примене прописа § 569. Ако због непоправиме ненадлежности код првостепенога суда није стављен приговор, он се у призиву може остваривати као ништаван разлог, а уколико то странка није учинила, мора тај разлог ништавости узети суд у обзир по званичној дужности. Ако призивни суд нађе да таки ништаван разлог постоји, укинуће пресуду првостепенога суда и тужбу одбацити и уједно одлучити о снашању трошкова првостепенога поступка. У том случају призивни суд неће враћати предмет првостепеном суду, као што ће то морати учинити у случајевима т. 1, 2, 4, 7, 8 и 9 § 571. Ако је првостепени суд о приговору ненадлежности расправљао одвојено (§ 353), па о њему реши закључком који је постао правоснажан, онда о томе питању призивни суд не може више поново одлучивати нити испитивати да ли не постоји можда таква надлежност која се споразумом странака може уклонити. — Када призивни суд пресуду укине, он при одлучивању о сношењу трошкова мора узети у обзир и то да ли тужени није пропустио да приговор ненадлежности уложи благовремено и да ли тиме није проузроковао наставак поступка, при свем том што постоји ништавни разлог који је суд дужан узети у обзир по званичној дужности. —

Ad т. 4 § 571. Ништаван разлог из т. 4 § 571 постоји ако је странци одузета могућност да пред судом расправља. Не постоји ништаван разлог из т. 4 § 571 ако се странка пред судом појавила али јој је у току расправе одузета реч, или ако је суд безразложно одбио да проведе доказе које је странка понудила. У том случају може странка на основу т. 2 § 590 тражити, зато што поступак има битних недостатака који су спречили да се ствар исцрпно претресе и темељно оцени, да се пресуда укине и предмет врати првome

суду ради расправе и доношења нове одлуке. Неправилно уручење тужбе ствара ништавост из т. 4 § 571 само у случају ако странка није могла суду благовремено приступити и расправљати. Ако је странка суду приступила или могла приступити, онда не постоји ништавост из т. 4 § 571 ако се странка брани тиме да своје правозаступнику није могла дати на време информацију или да се сама за расправу није могла спремити. Ништаван разлог из т. 4 § 571 постоји само у случају ако је странка из расправе била потпуно искључена, док не постоји ако су почињене процесуалне повреде које је странка могла благовременим подношењем правнога лека репарирати. Постоји ништаван разлог из т. 4 § 571 ако је странци, чије је боравиште било познато, постављен старатељ; ако је контумациона пресуда донесена пре рока који је био одређен за рочиште; ако је о призиву решавано у нејавној седници, иако је тражена усмена расправа; ако је о приговору недопустивости редовнога правног пута, који је стављен тек у призивном поступку, расправљено, противно § 356, без претходне усмене расправе; ако позив странци за расправу није уопште уручен, или је рок између уручења позива и расправе био тако кратак да странка на расправу није могла приступити, односно да се није могла за заступство постарати; ако је расправа отпочета пре рока који је у позивници означен; ако је странка са расправе отстрањена иако претходно није била опоменута. — Не постоји ништаван разлог из т. 4 § 571: ако је позив за расправу уручен странци а не њеном опномоћенику; ако је са странком расправљано на службеном језику, иако она овај не разуме; ако суд, после закљученог доказног поступка, одбије даље чињеничке наводе и доказе као одоцњене; ако странке нису претходно извештене о доказу који ће се проводити, на пр. о преслушању сведока у иностранству; ако првостепени суд, пошто је пресуда на основу § 590 укинута, установи чињенично стање ствари на основу расправе која је проведена још пре него што је пресуда укинута. — Ако позив није уручен само једном од супарничара, онда су поступак и пресуда ништави само у погледу овога једног супарничара. — Пресуда донесена на основу изостанка или пропуштања може се укинути и на основу т. 4 § 565 и предмет вратити првостепеном суду на поново расправљање. —

Ад т. 5 § 571. Овај ништавни разлог постоји ако парнично неспособну странку није заступао њен законити за-

ступник, или ако ју је без пуномоћи заступао у случајевима где му је била потребна нарочита пуномоћ; ако се неко треће лице издаје за странку и у парници учествује само или преко опуномоћеника; ако парничне радње предузима лице које од странке или њеног законитог заступника нема пуномоћи, или му је пуномоћ фалзификована или недовољна, односно угашена; ако је опуномоћено лице и само парнично неспособно; ако у парници где је потребно заступање по адвокату странка предузима парничне радње без адвоката или је заступана преко лица које није адвокат односно опуномоћеник адвоката; овај ништаван разлог постоји и онда ако заступник који је постављен сиромашној странци предузима парничне радње без пуномоћи, док званичном заступнику (§ 165 т. 4) пуномоћ није потребна; постоји овај разлог ништавости и онда ако парничне радње предузима странка која сама себе без адвоката не може заступати (на пр. умировљени судија). Постоји и тако мишљење да се недостатак заступања по адвокату нема сматрати разлогом ништавости него да се он може побијати у см. § 590 т. 2. Не постоји ништаван разлог из т. 5 § 571 ако је суд поставио странци старатеља иако за то није било законскога услова, него су парничне радње старатеља ништаве по т. 4 § 571. — На ништаван разлог из т. 5 § 571 може се позивати не само странка која није била правилно заступана, него и противна странка. Ако постоји ништаван разлог из т. 5 § 571 пресуда се мора укинути и тужба одбаци. Ништаван се разлог може, међутим, уклонити на тај начин, да странка, која је међувремено стекла парничну способност, или њен законити заступник, парничне радње које је неовлаштено лице предузимало, изрично или ћутке одобре. У парницама у којима је заступање по адвокату обавезно, парничне се радње не могу накнадно одобрити. Странка, односно њен опуномоћеник или законити заступник, прећутно су одобрили вођење парнице по неовлаштенном лицу, ако парницу преузму а не ограде се против парничних радњи које је неовлаштено лице предузимало; ако уложе правни лек против одлуке донесене услед парничних радњи неовлаштенног лица, а у правном леку не побијају одлуку због недостатка у заступању. Одобрење може уследити и у току призивнога поступка. — Овај се недостатак може, у см. § 623 т. 2, побијати тужбом због ништавости која није ограничена роком од 10 година.

Ad т. 6 § 571. Ништавни разлог да је пресуђено о

ствари у погледу које редовни правни пут није допуштен, постоји, ако парнични предмет не спада уопште у делокруг домаћих судова; ако не спада у делокруг редовних судова; ако спада у ванпарнични поступак или пред казни суд. Тај ништаван разлог може призивни суд узети у претходном поступку у обзир по званичној дужности само онда ако је о њему код првостепенога суда већ расправљано, иначе се о њему има решавати на усменој расправи, што ако призивни суд пропусти учинити, постоји ништаван разлог из т. 4 § 571. Но ако је о приговору да редован правни пут није допуштен, у см. § 356, одвојено расправљано, па је решење којим се о приговору одлучује и којим се овај одбија постало право-моћно, онда призивни суд мора у оквиру призивних предлога о призиву расправљати успркос ништавости. Призивном суду не би у таком случају остало друго него да путем Врховне управне власти, у см. § 40, тражи да Касациони суд изрече да је проведени поступак ништав. До одлуке Касационога суда би, међутим, морао поступак, у см. § 254, прекинути, па онда, пошто Касациони суд закључак којим је о приговору решено поништи, поступак наставити и пресуду првостепенога суда укинути. — У см. § 40 може Касациони суд због недопустивости редовног правног суда, уколико се покаже да ова недопустивост постоји тек пошто је поступак правоснажно окончан, по предлогу Врховне управне власти, изрећи да је проведени поступак ништав. — Парница почиње тећи од момента када је тужба туженоме уручена, па се у томе моменту рађа и ништаван разлог да парница већ тече. — Уколико постоје ништавни разлози из т. 6 § 571, пресуда се мора укинути и тужба одбацити. —

Ad т. 7 § 571. Овај ништаван разлог постоји ако је јавност била противзаконито искључена, или није била искључена тамо где је у смислу закона требала бити искључена; ако је о предлогу за искључење јавности расправљано у јавној седници; ако одлука о искључењу јавности није била јавно проглашена, или ако је и пресуда проглашена са искључењем јавности. И призивни ће поступак бити ништав ако су прописи о јавности код првостепенога суда повређени, а одлука призивнога суда је донесена не узимајући у обзир тај недостатак. — Разлози за искључење јавности наведени су у § 235. — У см. § 269 т. 1 мора расправни записник, између осталог, садржавати и то, да ли је расправа била јавна или је јавност била искључена.

Ad т. 8 § 571. Овај разлог ништавости односи се на грешење против усмености и непосредности поступка, док остале повреде усмености које закон у т. 8 § 571 не помиње, не повлаче за собом ништавост поступка. Последица је ништавости из т. 7 и 8 § 571 та да су пресуда, а и поступак, уколико их захвата ништавост, ништави, услед чега се пресуда мора укинути и предмет вратити првостепеноме суду да о њему, уколико је захваћен ништавошћу, поново расправља.

Ad т. 9 § 571. Примери за овај разлог ништавости дати су у самом закону: ако диспозитив пресуде сам себи противречи; ако се из диспозитива пресуде не може са сигурношћу установити шта је тужитељу досуђено, односно уколико је тужитељ са тужбом одбијен; ако пресуда нема никаквих разлога, или ако су они тако оскудни да се пресуда на основу њих не може ревидирати. Не постоји, међутим, овај ништаван разлог ако чињенично стање ствари у разлозима пресуде није установљено тачно и потпуно; ако су закључци пресуде нелогични и законски неодрживи, али се из њих ипак може сазнати како је суд дошао до свога убеђења. Таква се пресуда може, међутим, укинути на основу т. 2 и 3 § 590. Не постоји овај ништаван разлог ни онда ако писмени састав не одговара усменом проглашењу пресуде. У том се случају може тражити исправка пресуде у см. § 518. Ако се недостаци могу уклонити и исправком пресуде, упутиће позивни суд првостепени суд да ту исправку изврши. Ако то није могуће, или ако првостепени суд исправку не изврши, онда се пресуда мора укинути и предмет вратити првостепеном суду да донесе нову пресуду, а ако је потребно да се пречисте и некоја чињенична и правна питања, да проведе расправу и онда донесе пресуду. Са извршењем закључка позивног суда првостепени суд ће само у том случају чекати, ако закључак садржи додатак у см. § 613 зач. 3, у ком се случају закључак може напасти рекурсом. — Повреда начела непосредности не може се побијати као ништаван разлог него само на основу тач. 2 § 590.

Ако позивни суд укине пресуду због ништавих разлога из т. 1, 2, 4, 7, 8 и 9 § 571, он ће предмет вратити првостепеном суду, односно неком другом суду на подручју позивног суда, ако се из чланова суда који је поступао и судио као првостепени суд тешко или никако ново веће не може образovati. Позивни суд може првостепени суд упу-

тити да одмах предузме нову расправу, или да предузме расправу тек пошто закључак призивнога суда постане правомоћан. Тај додатак може призивни суд уврстити у закључак по предлогу или по званичној дужности и против тога што је призивни суд тај додатак уврстио посебном правном леку нема места, али се уврштење тога додатка може нападати заједно са правним леком који се подноси против најближе одлуке призивнога суда. Ако је призивни суд тај додатак уврстио, онда првостепени суд мора сачекати правомоћност тога закључка, и тек онда, пазећи на правомоћност по званичној дужности, по званичној дужности одредити и расправу. Сам закључак, међутим, о укидању првостепене пресуде и о упућивању ствари на поновно расправљање, може се побијати рекурсом на Касациони суд у см. § 613 зач. 3. — Ако обе странке у строгом року од 8 дана по достави одлуке призивнога суда предложе код призивнога суда да овај сам одржи расправу и ствар пресуди, онда ће призивни суд опозвати свој закључак којим предмет враћа првостепеном суду. У случају § 590 може призивни суд по службеној дужности донети одлуку да ће расправу уместо првостепенога суда он сам провести, ако држи да ће на тај начин решење предмета убрзати. У таквом случају ће призивни суд ствар расправљати по прописима који вреде за поступак пред зборним судовима првога степена. То је потребно било унети у закон стога, јер се ствар мора расправљати тако да буде потпуно зрела и способна за одлуку, што не би био случај ако би се расправљала по прописима који вреде за призивни поступак, који служи само за ревизију поступка и пресуде првостепенога суда. За тај поступак не вреде, према томе, ограничења која постоје за призивни поступак у погледу навода нових чињеница и доказа, нити прописи о изостанку странака са призивне расправе (§ 585); исто тако ни прописи да се странке споразумно призивне расправе могу одрећи (§ 586). Провођење доказа врши се и код призивнога суда исто тако као и код првостепенога. — Против пресуде призивнога суда, међутим, донесене на основу такве расправе, допуштена је само ревизија. Расправа се има кретати само у границама које је призивни суд у укидајућем закључку поставио, т. ј. само у границама у којима је пресуда првостепенога суда укинута. Како је првостепени поступак укидајућим закључком укинут, расправа се има провести сасвим изнова а не у см. § 202.

У см. 2 зач. § 573 може позивни суд и у случају ако се прогласи ненадлежним и ствар упути другом позивном суду, изрећи, да се расправа код тога другог позивног суда може отпочети тек по правомоћности закључка, у ком ће се случају тај закључак моћи побијати рекурсом. У противном ће случају закључак позивног суда бити правомоћан и извршан, а поступак ће се код надлежног позивног суда моћи одмах и наставити. Тај додатак уврстиће позивни суд само онда, ако држи да је пигање надлежности о коме је решавао сумњиво док ће у противном случају наредити да се код надлежног позивног суда поступак одмах настави. — Ако је позивни суд пресуду првостепеног суда укинуо и тужбу одбацио (што је у см. § 325 требао учинити још првостепени суд) услед недостатка у заступању, што предмет не спада на редован правни пут, што већ тече парница, или што је ствар правоснажно пресуђена, у тим случајевима даља расправа неће бити потребна. Ако се недостатак у заступању у см. § 107 исправи, позивни суд тужбу неће одбацивати.

Усмена позивна расправа. § 574. Ако нема услова за то да позивно веће донесе одлуку у претходном поступку, или ако позивно веће у том поступку нађе да је позив прикладан за одређивање усмене позивне расправе, одредиће је претседник позивног већа тако да између доставе позива странкама и рочишта остане размак времена отприлике 15 дана. У хитним случајевима може се тај рок скратити. — Позивни ће суд одредити рочиште за усмену расправу и онда, кад је у нејавној седници одбацио позив који је изјављен због којег од разлога ништавости или због тога што је првостепени суд погрешно сматрао да постоји изостанак (§§ 492 и 495) или пропуштање (§ 494), или што је првостепени суд погрешно одлучио да је он за правну ствар надлежан (§ 565 бр. 4, 5 и 6), а у позивном писмену су поред којег од горе наведених побојних разлога изнесени још и други позивни разлози о којима се може одлучивати само на основу усмене позивне расправе. — Ако су странке већ јавиле суду адвокате који ће их заступати, доставиће се овим позив за усмену позивну расправу. О позиву се може у претходном поступку решавати само у случајевима који су у §

565 таксативно побројани, док о мериторним позивним разлозима може позивни суд решавати само путем усмене расправе, изузев случај када се странке у см. § 586 споразумно усмене позивне расправе одреку. Путем усмене позивне расправе има се, према томе, о позиву решавати ако позив није уложен ни због једнога разлога из § 565; ако позивни суд нађе да не постоји ни један од разлога које је суд дужан узети у обзир по званичној дужности, па да је, према томе, предлог председника већа да се о позиву реши у претходном поступку неоснован. Ако позивни суд, у претходном поступку, нађе да не постоји ни један од разлога из § 565, па онај део позива који се оснива на тим разлозима одбије, председник ће већа истаћи усмену расправу ради решавања о другим позивним разлозима. Председник ће већа истаћи рочиште за усмену позивну расправу и онда, ако по његовом мишљењу не постоји ни један од случајева из § 565 услед којих би се позив имао решити у претходном поступку; исто тако ако се из парничних списка може установити да постоје случајеви недопустивости редовног правног пута, да већ тече парница и да је ствар правоснажно пресуђена, а о овим приговорима код првостепенога суда није претходно усмено расправљано као што то прописује § 356. Ако је који од случајева из § 565 узет у разматрање по званичној дужности и одбачен као неоснован, онда се закључак позивног суда о томе странкама неће отпављати. Ако је, међутим, позив уложен због којег разлога ништавости, па он буде у претходном поступку као неоснован одбијен, онда се закључак о томе неће странкама издавати ако се позивна расправа мора одржати због других позивних разлога, у ком ће се случају и закључак донесен у нејавној седници, у претходном поступку, унети у одлуку донесену на основу усмене расправе. Због разлога из т. 2 и 3 § 565, који могу бити установљени и без усмене расправе, може се о позиву решити у нејавној седници и онда ако је усмена позивна расправа већ истакнута. За закључак којим је позивну расправу одредио председник већа, позивни суд, јер је то закључак којим се управља парницом, није везан. Ако је, међутим, позивну расправу, на основу позивног писмена, одредило позивно веће, оно остаје за тај закључак, изузев недостатке из т. 2 и 3 § 565, до расправе везано. — Рочиште за позивну расправу има се, у смислу § 584, одредити тако да

између доставе позива странкама и рочишта остане размак времена од отприлике 15 дана. У хитнијим случајевима може се тај рок и скратити, а против неодржања тога рока нема никакве процесуалне санкције. У позиву за усмену расправу није потребно да се странке, уколико суду нису пријавиле адвокате, у см. § 195 позову да себи узму адвокате, јер то, у см. § 542, мора садржавати сам отправак пре-суде. На усменој призивној расправи морају странке бити заступане по адвокату и у случају ако призив могу дати у записник (§ 559), или када призив за странку којој није постављен адвокат у см. § 91 закона о уређ. ред. суд. састави и потпише судија или судски приправник. Последице изостанка странака са призивне расправе могу бити за странке штетне само у случају ако се расправа у см. 572 и 590 води пред призивним уместо првостепеним судом. Под заклетвом (§ 583) ће се, међутим, на усменој призивној расправи моћи преслушати и странка која је на расправу приступила без адвоката.

§ 575. Ако се већ при одређивању рочишта појави потреба да се у призивној расправи утврди истинитост појединих чињеница, наведених у призиву или у одговору на призив, на којима се оснива призив, или ако се иначе појави потреба да се докази, изведени пред првостепеним судом, понове, допуне или да се изведу докази који су до сада били само понуђени, онда ће претседник призивнога већа позвати на призивну расправу именоване сведоке или вештаке саслушане у првом степену, па и странке да дођу ради саслушања под заклетвом и наредиће да се добаве сва остала доказна средства. Како општи прописи о вођењу расправе вреде и за призивни суд, мора се претседник већа и код призивнога суда старати о томе, да се призивном већу, при расправи, нађе на окупу сав доказни материјал, да се, због провођења доказа, расправа не би морала одгађати. Претседник призивнога већа може, ако постоји случај 3 зач. § 247, и пре призивне расправе, сам провести доказ или га провести путем замољенога или изаслатога судије. Расположења претседника већа имају се, међутим, кретати у границама §§ 247 и 575; она за призивно веће нису обавезна, него веће има на основу усмене расправе да одреди, да ли да проведене нове доказе прими-односно да ли да се доказ који је провео првостепени суд понови или допуни.

§ 576. На расправи пред прививним судом не сме се ставити никакав нов захтев нити изнети нов приговор, осим захтева који се тиче трошкова прививног поступка. — Странке у прививном поступку смеју своје захтеве и приговоре оснивати само на оним чињеницама, односно доказима, који су према садржини парничних списа и пресуде већ изнеле пред првим судом. Нове пак чињенице и нове доказе могу странке изнети само утолико, уколико се њима хоће да докаже или да оповргне оправданост истакнутих прививних разлога; али и на такве чињенице, односно доказе, сме се прививни суд обазирати само онда ако су они у прививном писмену, односно у одговору на призив, били саопштени противнику. — § 577. На усменој се расправи не смеју прививни предлози без пристанка противникова ни проширити ни другима заменити. То вреди и за прививне разлоге. — Ако се присутни прививни противник не противи, већ се упусти у расправљање о промењеним предлозима или о новим разлозима призива, сматраће се да је на то пристао. — Тужба, на којој се оснива побијена пресуда, не сме се преиначити ни са пристанком противника

Стављање нових захтева и нових приговора у прививном поступку, не може бити дозвољено већ ни због тога што би то значило обилажење једне, првостепене судске инстанције и припуштање одлучивања о спору одмах прививном суду, против чије одлуке има места само једноступеном правном леку — ревизији. — Захтев пак у погледу сношења прививних трошкова не може се сматрати новим захтевом, јер је тај захтев стављен још код првостепенога суда, где је тражена уопште накнада трошкова, дакле за поступак у свима инстанцијама. — Сnižене тужбенога захтева је у прививном поступку дозвољено; исто тако ако тужитељ, без преиначења основа тужбе, уместо првобитно захтеваног предмета, тражи други предмет или интерес (§ 330). — Нов би приговор био на пр., ако тужени тек у прививном поступку приговара да је у време склапања посла био малолетан; да посао између мужа и жене није остављен у јавној исправи итд. Околност, међутим, коју је суд дужан узети у обзир по званичној дужности и у прививном поступку, могу странке остваривати путем приговора и у прививном поступку.

Ако подносилац призива није призивне разлоге у § 561 тачно означио, нити је призивни предлог ставио одређено, призивни суд ће призив одбацити. Ако ти недостаци од стране суда пре усмене призивне расправе нису опажени, моћи ће призивалац призивне разлоге и предлоге, са пристанком противниковим, проширити, односно другима заменити, тако, да ће услед промењених призивних разлога, уместо преиначења, које је првобитно тражио, морати тражити уки ање пресуде или обратно. Но преиначење призивних предлога и разлога ће призивалац моћи извршити само са пристанком противниковим, јер ако призивалац није на пр. пресуду напао из разлога што је ствар са правне стране рђаво оцењена, а противник на преиначење не пристане, призивни суд тај призивни разлог неће моћи узети у обзир, јер он може пресуду ревидирити само у границама призивних предлога и разлога. Проширењем и заменом призивних разлога и предлога, не може се, међутим, накнадно побијати и такав део пресуде који првобитно призивом није напатнут и, као такав, постао правоснажан и извршив. Проширење и замена призивних разлога и предлога може се извршити само на усменој призивној расправи, те се оно, према томе, не може извршити ако противник на усмену расправу није приступио. — Проширење и замена призивних разлога и предлога не може ићи дотле, да се у призивном поступку наводе нове чињенице и докази који се у см § 576 у призивном поступку не смеју наводити, него је допуштена само таква замена и проширење призивних разлога и предлога, који се оснивају на чињеничним наводима и доказима које већ садржи призивно писмено.

Повлачење призива § 578. Призив се може повући до закључења усмене призивне расправе. То се може учинити изјавом на усменој расправи или предајом писменог поднеска призивноме суду. Ако се поднесак преда пре почетка усмене призивне расправе, може претседник већа као судија појединац наредити, да се не држи одређено рочиште. — Странка која повуче призив, осим што губи правни лек, дужна је сносити и трошкове која су настали због правног лека, нарочито и оне који су противнику проузроковани. — О дужности накнаде трошкова одлучиће призивни суд закључком; али ако је претседник већа по ставу првом наредио, да се одређено рочиште не држи, одлу-

лучиће о трошковима претседник већа као судија појединач. У првом случају може се одмеравање износа трошкова поверити једноме члану већа. Предлог има се ставити на усменој позивној расправи, јер ће иначе бити одбачен; но ако се по ставу првом није одржало одређено рочиште за позивну расправу, онда предлог треба ставити у року осам дана, пошто је позивни противник извештен да је позив повучен.

Позив се може повући одмах чим је поднесен и док парнични списи позивном суду нису још подастрти; пошто су списи подастрти али позивна расправа није још истакнута и на позивној расправи, све док ова није завршена. Једном повучен, позив се не може више поново предати, иако рок за предају позива није још истекао. Ако се позив повуче онда пресуда постаје одмах правоћна и извршна те се рок за испуњење, који је у пресуди дат, рачуна од дана када је отправак пресуде туженом уручен, односно када је пресуда проглашена. Повлачење позива не може се повући и трошкове је подносилац позива дужан противнику накнадити чим је поднесак о повлачењу позива суду приспео, иако повлачење није узео на знање ни суд ни противна странка. Позив може повући странка или њен законити заступник и опуномоћеник. Споредни умешач, без приставка главне странке, не може позив повући. Ако је позив уложио један од супарничара из § 115, онда га могу повући само сви супарничари заједно и споразумно.

Ако се позив повуче још док парнични списи нису позивном суду подастрти, он се код окружног суда може повући само писмено, док се код срескога суда може повући и изјавом у судски записник. Суд противника позиваочева извештава о повлачењу позива и на предлог противников установљава трошкове које је подносилац позива дужан сносити. Против тога решења, које није решење позивнога суда него решење првостепенога суда, допуштен је рекурс по § 608 а не по § 613. — Ако је позив повучен када су парнични списи позивном суду већ подастрти, али пре позивне расправе, онда се поднесак о повлачењу позива има поднети позивном а не првостепеном суду; претседник већа у том случају може одредити да се расправа не одржи па ће он одлучити и о сношењу и висини трошкова; противник пак мора ставити предлог за накнаду трошкова у року од осам

дана пошто је извештен да је позив повучен. — Но позивној се расправи изјава о повлачењу позива има узети у записник и за ваљаност повлачења није потребно да суд о томе доноси нарочити закључак. — Када се позив повуче на усменој расправи, противник мора одмах после изјаве подносиоца позива да позив повлачи, тражити накнаду трошкова, о чему одлучује веће закључком, док се одмеравање износа трошкова може поверити и једноме члану позивнога већа. Ако противник на расправу није приступио, он накнадно не може тражити да му се установе трошкови; не може тражити ни онда ако је на позив поднео одговор а овоме није прикључио трошковник, јер суд у см. 1 зач. § 156 одлучује о трошковима и без предлога странака, ако је трошковник на време поднесен. Ако је позив повучен код позивнога суда, онда против закључка позивнога суда о трошковима рекурс није допуштен (§ 622). Ако подносилац позива после закључене позивне расправе изјави да позив повлачи, позивни суд може расправу поново отворити и повлачење позива узети у записник. Ако се позив повуче тек пошто је пресуда позивнога суда проглашена, таква се изјава у записник не сме узети, а ако је дата писменим поднеском, има се одбацити. Ако је, међутим, пресуда у см. § 572 или § 590 укинута, па се ствар код првостепенога односно позивнога суда даље расправља, онда се позив до закључка расправе може повући. — Повлачење позива ван суда нема процесуалнога дејства јер се, према изричном пропису § 578, позив може повући на позивној расправи или писменим поднеском код суда.

Прекид, мировање и одгода поступка. § 579. Када је по § 519 предложена допуна пресуде, може се по предлогу одложити расправа о позиву против те пресуде, док допунска пресуда постане правоснажном, а буде ли и против допунске пресуде уложен позив, онда дотле, док тај позив не стигне позивноме суду. У томе случају спојиће се расправа о обема позивима.

У погледу прекида поступка вреде и за позивни поступак прописи §§ 216, 219, 254 и 638. Последица је прекида поступка та, да суспензивна моћ позива у погледу извршивости пресуде траје и даље. Позивни суд може привремено одгодити позивну расправу само по предлогу и та одгода траје само дотле док допуњена пресуда није постала право-

моћна или док призив који је против ње уложен није податрт призивном суду. — Мировање призивнога поступка не настаје ни онда ако на призивну расправу не приступи ни једна странка, јер се о призиву има у см. § 585 и у том случају расправљати и одлучивати. Исто тако не може призивни поступак мировати ни узајамним споразумом странака. — Призивни поступак се прекида у случају § 162 (ако је туженик ставио предлог да му тужилац обезбеди трошкове, онда туженик није дужан наставити поступак у главној ствари све док се не одлучи о његовом предлогу). — Призивни се поступак мора прекинути и у случају ако се за време призивнога поступка покрене тужба ради обнове парнице из разлога 1—4 § 624, а тужби буде приложена у изворнику или овереном препису правоснижна пресуда казненог суда (§ 637). — Прекидање призивног поступка може у см. § 638 и у другим случајевима наредити суд који је надлежан за решавање по тужби ради обновљења. — Ако призив против допунске пресуде буде у претходном поступку из формалних недостатака одбачен, у том се случају расправа о оба призива неће моћи спојити. Одредити се може по предлогу само одгода усмене призивне расправе али не и одгода претходнога поступка, који се, шта више, мора убрзати, јер одлука призивнога суда у претходном поступку може допуњење пресуде учинити сувишним, а ако је оно већ извршено, учинити сувишним и призив против допунске пресуде. Одгода се расправе разликује од прекида поступка у томе, да се и после одгоде закључак о одгоди, као и сваки други закључак којим се управља парницом, може повући и да призивни суд, пре него што је пресуда допуњена, може поново одредити расправу, ако сматра да је то потребно.

Усмена призивна расправа. § 580. Пошто призивна ствар буде оглашена, усмена призивна расправа почиње тиме што један члан призивнога већа као известилац прикаже помоћу парничних списа стање призивне ствари и досадашњи ток парнице, уколико је то потребно за разумевање призивних предлога као и за испитивање призивних разлога и исправности побијане пресуде. После тога ће известилац, пошто прочита предлоге странака и део првостепене пресуде који се призивом побија, и њеног образложења, саопштити оно што је битно у поднесцима које су странке у призивном поступку поднеле, а означиће и спорне тачке које из све-

га тога произилазе. Ако претседник већа или веће нађе за потребно, прочитаће се и односни делови расправнога записника првостепенога суда. Известилац не сме изразити своје мишљење о одлуци која се има донети. — Затим ће суд саслушати говоре странака. Ако се говор које странке не слаже са садржином парничних списа, претседник ће је на то упозорити. — Усмену призивну расправу истиче у см. § 574 претседник већа те он, у см. § 24 закона о уређ. ред. суд., раздељује послове члановима већа. Он може одредити поједине чланове већа за известиоце у извесним предметима и наредити да писмено предложе нацрт одлуке. На усменој призивној расправи морају странке бити заступане по адвокату, иначе не могу говорити нити стављати предлоге; не могу учествовати у провођењу доказа и лишене су свих права која странкама на усменој расправи припадају. Но у сврху пречишћавања чињеничнога стања ствари, на основу доказног закључка, може бити поново преслушана и странка која је на расправу приступила без адвоката.

Ненадлежност призивнога суда. § 581. Предлог да се одбије надлежност призивнога суда може се у призивном поступку ставити само кад се хоће испословати или одбити суђење призивнога суда који врши трговачку, поморску или рудничку судску власт. У циљу да се испослуже суђење од стране таквога призивнога суда, предлог се може ставити само ако је у пресуду првога степена унесен додатак означен у § 541, а предлог да се одбије суђење од стране таквог призивног суда може се ставити само онда, кад пресуда првога степена не садржи додатак означен у § 541. Но у првом случају не може тај предлог ставити она странка, која се изјаснила против уношења таквога додатка у првостепену пресуду. — Предлог да се одбије надлежност призивнога суда треба ставити одмах чим известилац заврши приказивање стања призивне ствари, јер ће иначе бити одбачен; о том предлогу треба без одлагања расправљати и одлучити пре него што отпочне расправљање о призиву. — Ако суд усвоји предлог да се одбије надлежност призивнога суда, донеће закључак да није надлежан. — Кад тај закључак постане правоснажним, наставиће се призивни поступак пред

надлежним призивним судом. Овај је суд у погледу врсте судске власти која се има вршити везан за донесени закључак. — Ако се предлог одбије, призивно расправљање одмах ће се започети и спровести. Закључак о предлогу неће се у овом случају засебно отправити, него ће се унети у одлуку призивног суда о главној ствари.

Као што се код првостепенога суда приговор о ненадлежности суда мора ставити пре упуштања у мериторну расправу, исто се тако тај приговор има ставити и код призивнога суда, одмах чим известилац заврши реферисање предмета, иначе се има одбацити. Тај се приговор код призивнога суда не може расправљати одвојено, као што је то случај код првостепенога суда (§ 355). — Предлог о одбијању надлежности призивнога суда може се ставити само у случају ако је призив уложен против пресуде срескога суда, али не и ако је уложен против пресуде окружнога суда. — Ако је призив поднесен ненадлежном апелационом суду, та се погрешка има исправити у см. § 565 у претходном поступку и призив упутити надлежном призивном суду (§ 568). У претходном поступку може призивни суд одбити надлежност и у свима другим случајевима § 39. Ако је призивни суд, међутим, пропустио да надлежност одбије у претходном поступку, онда се на усменој призивној расправи може ставити предлог за одбијање надлежности само у овим случајевима: 1) ако је у см. § 541 у пресуду срескога суда уврштен додатак да је она донесена у трговачком, рудничком или поморском спору, а предмет је, услед призива, упућен ипак обичном сенату окружнога као призивнога суда, а не трговачком, рудничком или поморском већу истога суда; било да је призив од стране првостепенога суда погрешно подастрт, било да је призив исправно подастрт надлежном већу, али зато ипак као призивни суд уредује обично веће окружнога суда. У том случају може предлог за одбијање надлежности ставити само странка која је код срескога суда тражила да се у пресуду уврсти тај додатак, али не странка која се томе противила; или га могу ставити обе странке, ако су предлог за уврштење тога додатка ставиле обе странке; 2) ако тај додатак у пресуду није уврштен, или је на захтев само једне странке, противаконито у пресуду уврштен накнадно, пошто је пресуда већ пала, а призив ипак има да се расправља пред трговач-

жим, рудничким или поморским већем окружнога суда. У том случају могу обе странке тражити одбијање надлежности. Према томе је код призивнога суда искључена расправа о томе да ли је предмет који спада у делокруг срескога суда требао бити расправљен пред среским судом који врши трговачку, рудничку или поморску власт, јер су то странке могле тражити само код првостепенога суда. У свима тим случајевима призивни суд изриче закључком да је ненадлежан и предмет упућује надлежном суду, без обзира на то који је призивни суд као надлежан означио подносилац призива у самом призивном писмену. У том закључку може призивни суд изрећи да надлежан призивни суд настави поступак тек после правомоћности закључка, у ком се случају тај закључак може напасти рекурсом а поступак код надлежнога призивног суда наставити тек по правомоћности закључка. Ако пак такога додатка у упућујућем закључку нема, предмет ће се, одмах чим је закључак донесен, упутити надлежном призивном суду да поступак настави. Код овога се призивног суда не може, међутим, више оспоравати надлежност, јер је овај суд, у см. § 593, везан за правно схватање на коме је призивни суд свој закључак засновао. Ако, међутим, призивни суд предлог о одбијању надлежности одбије, има се призивна расправа даље наставити.

Провођење доказа код призивнога суда. Шта има служити за подлогу пресуде призивнога суда? Преслушање странака у призивном поступку. § 582. Призивно веће може извести не само доказе који поткрепују или побијају призивне разлоге (§ 576), него, ако се покаже потребним за одлуку о призивним предлозима, може и поновити или допунити доказе изведене пред судом првога степена, а може и накнадно изводити доказе које су странке безуспешно понудиле у првостепеном поступку. — У последњем случају, а и онда кад се има допунити увиђај, може призивно веће само спровести доказни поступак, по прописима који вреде за извођење доказа у првом степену, или може наредити да доказе изведе одређени или замољени судија. — Ако је у првом степену изведен доказ вештацима, може га призивни суд поново извести средством других вештака. — § 583. Ако је једна странка у првом степену преслушана под заклетвом, призивни суд не може наре-

дити да противна странка буде о истој чињеници саслушана такође под заклетвом. — Ако призивно веће нареди да се изнова под заклетвом саслуша странка која је у првом степену већ тако саслушана, онда је призивни суд неће поново заклинаџи, него ће је само саслушати опомињући је на заклетву положену пред првим судом. — Призивни суд може само онда наредити да се под заклетвом саслуша странка која је у првом степену одбила да буде саслушана, или није хтела да положи заклетву, ако се увери да је странка имала довољних разлога за то што није хтела да се саслуша или што није хтела да се закуне, а да је тих разлога, међутим, нестало (§ 368).

Призивни суд може не само у случајевима §8 424, 448 и 464 него и из разлога целисходности провести путем одређенога или замољенога судије доказе који су код првостепенога суда понуђени али нису проведени. Према томе призивни суд није везан безусловно за прописе о непосредности за које је везан првостепени суд. — У погледу преслушања странака, за призивни поступак вреди пропис § 471 зач. 2, да се странка има саслушати пред судом, јер § 583 не садржи пропис 2 зач. § 582 да се преслушање странака може извести и пред одређеним или замољеним судијом. Поново провођење доказа, т. ј. оних доказа који су код првостепенога суда већ били проведени, има се провести пред призивним судом, ако не постоји какав законски разлог да се проведе пред одређеним или замољеним судијом (предмет судске смотре не може се на пр. донети пред суд). И за призивни суд вреди пропис 1 зач. § 383, да претседник већа има на усменој расправи, на основу записника и осталих списа, приказати резултат доказивања које није извршено пред парничним судом.

Призивни суд доноси мериторну одлуку: 1) на основу чињеничнога стања ствари које је установљено у првостепеној пресуди, уколико то стање ствари није призивним разлозима доведено у питање; 2) на основу тврдња и доказа који су изнесени током поступка код првостепенога суда, уколико о њима има помена у парничним списима, које првостепени суд није, међутим, узео у обзир, и уколико и они нису доведени у питање наведеним призивним разлозима. У противном случају мораће се таки докази поновити или допунити; 3) на основу чињеница и доказа изнесених на при-

живној расправи, уколико су они у см. § 576 у призивном поступку као нови докази дозвољени. Ако призивни суд, после усмене расправе, нађе, да су призивни разлози који се односе на то да је првостепени суд доказе рђаво оценио или оскудно спровео, и то у погледу чињеница које су од битне важности за решење спора основани, он ће морати доказ поновити или допунити. Потреба поновљења или допуне доказа ће отпасти, ако призивни суд може одлуку донети на основу признања странака учињеног на призивној расправи; на основу установљења првостепенога суда која призивом нису нападнута, или на основу резултата усмене призивне расправе. Ако призивни суд нађе да чињенична установљења првостепенога суда нису у свему тачна, он ће морати доказе које је први суд непосредно спровео, ради очувања начела непосредности, поновити, односно мораће доказ који код првостепенога суда није уопште проведен сам спровести, у противном случају не може отступити од чињеничних установљења првостепенога суда. Ако првостепени суд доказе није провео непосредно, онда може призивни суд и на основу записника о проведеном доказу, који ће се прочитати, самостално оценити доказе и доћи до другојачијих установљења од оних које је установио првостепени суд. Призивни суд може, међутим, ревидирати само она установљења првостепенога суда која су призивом нападнута, иначе је за њих везан. Не мора призивни суд поновити доказ, ако од стајалишта првостепенога суда отступи само у погледу правне оцене и својства ствари, или у погледу просуђивања о томе да ли постоји каузална веза између чињеница итд. Докази и чињенице које су изнесене на призивној расправи, уколико се оне у призивном поступку могу изнети, могу служити за подлогу пресуде призивнога суда у смислу прописа који важе за поступак код првостепенога суда.

Новим доказима у см. § 582, које призивни суд може провести и путем одређеног или замољеног судије, имају се сматрати докази који код првостепенога суда нису уопште понуђени и докази који су код првостепенога суда безуспешно понуђени; које је првостепени суд одбио као небитне за просуђивање спора; сведоци код којих је суд нашао да су с правом ускратили да сведоче или да даду одговор на питање које им је постављено (§ 417); када је суд, пошто је сведока претходно испитао, нашао да његово саслушање треба да изостане (§ 433);

ако је суд одбио доказ јер је нашао да странка смера одуговлачење парнице, или га је одбио у случајевима тако зва-нога сувереног права суда, или ако суд не проведе доказе јер они нису пријављени у року који је странкама дан (§§ 245, 371, 374, 375, 379, 405, 428, 431, 469). Како против закључка суда којим се понуђени доказ одбија нема места посебном правном леку, одлучиће позивни суд о томе да ли је одбацивање доказа било основано, па ако нађе да није, доказ ће провести или сам позивни суд или ће пре-суду у см. § 590 укинути и предмет вратити првостепеном суду да проведе доказ, односно расправу. Ако је првосте-пени суд доказ са разлогом одбио, тај закључак суда је пра-вемоћан и вреди за све инстанције.

Странке се у позивном поступку могу преслушати и онда ако предлог о томе код првостепенога суда није став-љен, јер се преслушање странака може у см. 2 зач. § 467 одредити и по службеној дужности. Према томе се тај доказ, пошто га је могао провести већ и првостепени суд, не може сматрати новим доказом. Да ли ће позивни суд одредити по-ново преслушање странака које је код првостепенога суда већ проведено, оцењује позивни суд у см. § 368 слободно. Исто тако да ли је саслушање странке без заклетве довољно да суд само на основу такога саслушања стече уверење о истинитости или неистинитости чињеница које ваља доказати. И код позивнога суда се преслушање странака као доказ може одредити само супсидиарно, те се странка има саслу-шати прво без заклетве, а под заклетвом само једна од пар-ничних странака. Друга се странка, према томе, код при-зивнога суда не може саслушати ни под заклетвом ни без заклетве, ако је једна од странака код првостепенога суда под заклетвом већ била саслушана. Не може, међутим, при-зивни суд, без повреде начела непосредности и супсидиар-ности, не преслушавајући поново сведоке који су већ били код првостепенога суда преслушани, само на основу преслу-шања странака, доћи, у погледу једних и истих чињеница, до других установљења од оних које је установио првостепени суд. Позиви суд може, међутим, преслушати под заклетвом странку која је код првостепенога суда под заклетвом већ била преслушана, али је неће поново закљичати, него ће је само потсетити на већ положену заклетву. Странку, међутим, која је код првостепенога суда одрекла да да исказ под за-

клетвом или преслушање без заклетве, сме призивни суд преслушати само у том случају, ако је странка имала довољно разлога да код првостепенога суда преслушање одрече а тај разлог код призивнога суда више не постоји. Ако је странка без разлога одрекла да код првог суда буде преслушана, онда призивни суд не може испитивати да ли су чињенице које је првостепени суд установио, а које је требало доказивати преслушањем странака, исправно установљене, јер је првостепени суд с правом поступио у см. § 477. Ако је странка, међутим, са разлогом одрекла да буде код првога суда преслушана, па ти разлози постоје и у призивном поступку, онда је она у призивном поступку већ одоцнила да се не послужи правом да буде преслушана јер је то требала учинити још код првога суда, јер ни у призивном поступку, пошто разлози за одрицање од преслушања трају и даље, нема вероватности за то да ће јој исказ бити веродостојан.

Изрицање извршивости првостепене пресуде. Изостанак странака са призивне расправе. Одрицање странака од усмене призивне расправе. Записник о призивној расправи. § 584. Призивни ће суд још пре него што одлучи о призиву, по предлогу, изрећи закључком уколико је пресуда првога суда извршна због тога што није у целини побијана. Против овога закључка нема места засебноме правноме леку. — § 585. Ако изостану једна или обе странке, ипак ће призивни суд расправљати о призиву и одлучити, базирајући се на све оно што је изнесено у призивном писмену и у одговору на призив. Уколико се нов навод (став 2 § 576), има сматрати као признат или оспорен, одлучиће призивни суд, базирајући се на пресуду која се побија и на све остале парничне списе суда првога и другог степена. — § 586. Странке се могу одрећи да се одреди рочиште за усмену расправу о призиву. Одрицање је ваљано ако га странке изреком изјаве у призиву или у посебном поднеску предатом првостепеном или призивном суду. У том случају призивно писмено може садржати и правна разлагања и излагања о чињеницама и доказима (§ 178 последњи став). — У таквом ће се случају одлучити о призиву у нејавној седници. — Став први и

други вреде и онда кад се призивалац одрекао усмене расправе, а противна се странка за 15 дана пошто јој је било достављено писмено о одрицању не изјасни противно, о чему ће суд извести призиваоца. — Призивни суд може у сваком случају одредити расправу, ако сматра да је то потребно. — § 587. У записник о усменој призивној расправи унеће се садржина чињеничног навођења и понуда доказа странака само уколико се разликује од онога што је наведено у првостепеним парничним списима о садржини расправе.

— Ако призивни предлози нису довољно прецизни да би се на основу њих могло са сигурношћу установити у којој је мери првостепена пресуда нападнута а у којој је правоћна, а парнични су списи призивном суду већ подастрти; или у случају ако оврховодитељ тврди да је призив у призивном поступку ограничен, прописано је у § 589 да призивни суд има, по предлогу, у сваком стадију призивнога поступка, изрећи уколико је првостепена пресуда извршива. Предлог се може ставити у призиву, односно у одговору на призив, а може се ставити и у посебном поднеску, о чему призивни суд доноси закључак у нејавној седници. Против тога решења призивнога суда нема места посебном правном леку. — И у призивном поступку вреди правило да се странка која се на призивној расправи није појавила, има сматрати да је са расправе изостала. Исто се тако има сматрати да је изостала и странка која се појавила на расправи без адвоката, или се са расправе удаљила, пошто је предмет већ био оглашен. Странка која се на расправи појавила без адвоката, не може говорити, али је призивни суд може испитати да би се обавестио о чињеничном стању ствари и у сврху доказа. Изостанак странке са призивне расправе не повлачи, међутим, контумационе последице, а изостанак обе странке са расправе не повлачи мировање поступка. Ако странка на расправу није приступила, расправа се ипак има одржати, само што ће у том случају говор странке изостати. Место говора има се прочитати призивно писмено, односно одговор на призив. Ако противник подносиоца призива на расправу не приступи, не може се сматрати да је призивне предлоге зато одобрио. Исто се тако не може сматрати да је одобрио друге наводе призива, иако су они на расправи усмено поновљени. Не може сматрати ни да је подносилац призива, услед тога

што је са расправе изостао, призив повукао или наводе противникове признао. Да ли се пак неки нов навод, уколико је он у смислу § 576 у призивном поступку допуштен, има сматрати признатим или пореченим, има призивни суд у см. § 368 просуђивати према садржини парничних списа, нарочито према томе како се са призивне расправе изостала странка у том погледу држала код првостепенога суда. Иако изостанак странака са призивне расправе не повлачи контумационе последице, странке се на призивну расправу морају ипак зато прописно позвати. Расправа се, према томе, не може одржати, ако доставнице о уручењу позива за призивну расправу нису благовремено стигле, јер се призив на основу парничних списа може решити само у случају ако странке на расправу нису добровољно приступиле. Ако је расправа одржана без странке а позив на расправу јој није уручен, то је и у призивном поступку ништавни разлог из тач. 4 § 571, те је услед тога цео призивни поступак ништав.

По аустриском поступку (§ 492) постоји претпоставка да су се странке усмене призивне расправе одрекле, ако нити подносилац призива у призивном писмену, нити противник у одговору на призив не предложи да се одреди усмена расправа. Ту претпоставку наш законодавац из аустриског поступка није примио. Ако призивни суд у нејавној седници, у претходном поступку, нађе да је потребно провести допуну доказа или поновити доказ, или провести нов доказ, преслушати странке, или саслушати странке односно њихове правозаступнике ради пречишћавања чињеничнога стања ствари, мора одредити усмену расправу и онда ако су се странке усмене расправе одрекле. Ако су се странке усмене расправе одрекле, онда се у призиву и у одговору на призив, могу изнети и правна разлагања о вероватности и веродостојности чињеничних тврдња и доказаној снази доказа, те се та правна разлагања у нејавној седници имају у обзир узети а странци која победи досудити за њих трошкови. Ако се само једна странка одрече усмене расправе, расправа се има одржати, али се на ову има позвати и странка која се расправе одрекла. Имају се странке на расправу позвати и онда, ако су се обе расправе одрекле, а призивни суд нађе за потребно да се призив расправи на усменој расправи, јер се расправа без странака може одржати само онда ако су странке на расправу

позвате а ипак са ње изостале. На расправу може доћи и странка која се расправе одрекла, јер у закону нема прописа о томе да би се таква странка могла из расправе искључити. — Ако подносилац призива хоће да се призивне расправе одрече па стога у призиву изнесе и правна разлагања и разлагања о чињеницама и доказима, он у том случају треба да обезбеди и одрицање противника од призивне расправе, јер му се трошкови за правна разлагања неће досудити ако се противник призивне расправе не одрече. Изузетно се ови трошкови могу досудити и призиваоцу који је са расправе изостао, јер је услед њих говор призиваоца на расправи постао сувишним, а противнику су уштеђени трошкови приступа призиваочева на расправу. Постоји, међутим, у аустриској пракси и теорији и тако мишљење, да се ти трошкови ни у том случају не могу призиваоцу досудити. — Ако је призивни суд донео пресуду у нејавној седници, а призивне се расправе одрекла само једна странка, онда се таква пресуда може поништити само у том случају ако ју је призивом напала странка која се усмене расправе није одрекла. Записник о призивној расправи имају странке потписати исто тако као и расправни записник код првостепенога суда. Записник о призивној расправи води се по истим прописима као и записник првостепенога суда, с том разликом, што се наводи о чињеничном стању ствари имају унети у записник само утолико, уколико наводи странака одударају од навода који су дати код првостепенога суда. Ако, међутим, таквих разлика нема, онда се наводи странака немају узимати у записник, него само околности које оцртавају општи ток расправе и околности које су означене у §§ 269 и 271.

Одлуке о призиву. Одлуке призивнога суда које се доносе у претходном поступку доносе се у облику закључка. У маличним се предметима о призиву решава увек закључком, јер је призив допуштен само због ништавних разлога из § 571, услед којих се првостепена пресуда мора укинути, што бива у облику закључка. Одлука која се доноси на основу усмене призивне расправе, доноси се, ако призивни суд решава у меритуму предмета, у облику пресуде. Када се одлука призивнога суда, у случају усмене призивне расправе, доноси у облику закључка, прописано је у §§ 588—590. — Ако подносилац призива предлаже да се пресуда укине, а

призивни суд, после одржане усмене расправе, налази да нема места нити укидању нити преиначењу пресуде, он ће призив одбити пресудом, јер призивни суд и у том случају одлучује у меритуму предмета. — Призивни суд може, међутим, у једној одлуци донети и пресуду и закључак у следећим случајевима: 1) ако је призив поднесен због тога да не постоји пропуштање; или ако је поднесен због којег ништавног разлога, па у нејавној седници буде одбачен, а основан је сем тога и на другим разлозима због којих је морала бити истакнута усмена расправа, закључак донесен у нејавној седници унеће се у пресуду која буде донесена на основу усмене расправе; 2) ако је један део пресуде нападнут због ненадлежности првостепенога суда а други део и у меритуму предмета, па призивни суд нађе да је први суд неосновано изрекао да је у погледу једнога или више тужбених захтева надлежан, онда се пресуда има укинути само у погледу тих тужбених захтева, а ради расправе призива у меритуму предмета одредити усмена призивна расправа; закључак о ненадлежности може се унети у пресуду о меритуму предмета или издати странкама посебно, према хитности случаја као и према томе да ли је парничне списе могуће одвојити или не; 3) ако је призивни суд одбио предлог да се одбије надлежност призивнога суда; или ако је противник подносиоца призива у см. § 157 поднео рекурс против закључка првостепенога суда донесенога у питању парничних трошкова, о коме је решено у нејавној седници, тај ће се закључак унети такођер у пресуду. Ако је са призивом спојен и рекурс, против закључка донесенога у поступку који је претходио пресуди, а закључак стоји у вези са меритумом предмета, у пресуди ће се поменути да је одлучено и о рекурсу. (Првостепени је суд на пр. одбио неке тврдње и доказе које је странка понудила). Ако предмет закључка који је рекурсом нападнут не стоји у вези са меритумом предмета, одлука ће се о рекурсу донети посебно. — Ако се на усменој призивној расправи одбију докази који су понуђени, закључак ће се о томе унети у записник. Закључак се тај неће, међутим, отправљати засебно, него навести сасвим кратко у чињеничком стању пресуде. — Исправак првостепене пресуде (§ 518) у погледу омашке пера, погрешке у рачунању и у погледу других нетачности, исправља се на тај начин, што се у пресуди призивнога суда наводи како до-

тично место у првостепеној пресуди треба да гласи. Но о исправци се може донети и посебно решење, које се странкама уручује са упутством да исправак наведу на отправцима који су им уручени. Ако се призив повуче на усменој призивној расправи, о томе се не доноси ни пресуда ни закључак, него само закључак којим се установљавају трошкови. — Закључак о извршивости пресуде има се увек посебно издати.

Случајеви у којима се о призиву и на основу усмене расправе решава закључком. § 588. Ако се призивни суд тек за време расправе увери да у пресуди која се побија, или у поступку суда првога степена има какве ништавости која је до сада остала неопажена, онда има суд баш и ако ништавост није била истакнута ни од једне странке, поступити по §§ 571 и 572, уколико није реч о недостатку заступања (§ 671 бр. 5), који је уклоњен изречним или прећутним одобрењем. — § 589. Ако се недостаци означени у § 565 бр. 2 и 3 опазе тек на усменој расправи, суд ће призив одбацити закључком и то у случају бр. 2 безусловно, а у случају бр. 3 само онда ако присутни противик призиваоца не пристане на исправку призивнога писмена. — Ако је призивни суд пропустио да у претходном поступку одлучи о разлозима ништавости, он мора о њима одлучити на усменој призивној расправи. Ништавне разлоге има призивни суд узети у обзир по званичној дужности и у претходном поступку и на усменој расправи, услед чега се пресуда, па и поступак који јој је претходио, имају као ништави поништити, уколико је пресуда призивом нападнута, без обзира на то да ли је подносилац призива тражио преиначење или укидање пресуде. Они делови првостепене пресуде пак који призивом нису нападнути, постају правоћни, те се не могу укинути ни из разлога ништавости, изузев ништавних разлога да редован правни пут није допуштен, да већ тече парница и да је ствар правоснажно пресуђена, који се у аустриској јудикатури имају узети у обзир и погледу оних делова пресуде који призивом нису нападнути. Кад призивни суд пресуду укине и закључак о томе буде проглашен, или чим постоји могућност да призивни суд тако укидајући закључак донесе, могу странке ставити споразумно предлог да призивни суд сам одржи расправу уместо првостепенога суда. Уко-

лико за расправу нису потребне претходне припреме, може позивни суд расправу одржати и одмах чим о томе донесе закључак. Ако тај предлог стави само једна странка, онда може и друга странка, у року од 8 дана, пошто јој је укидајући закључак уручен, такођер тражити да расправу одржи позивни суд.

Ако се тек на позивној расправи опази да позив није допуштен, или да није поднесен на време, он се има закључком одбацити. Исто се тако има позив одбацити ако се тек на позивној расправи опази да у позивном писмену постоји недостатак из т. 3 § 565, а присутни противник не пристаје на исправку, или ако се противник на расправи није појавио и тако није у могућности да на исправак пристане. Ако се недостатак из т. 3 § 565 опази већ у претходном поступку, позив се има одбацити; ако се, међутим, опази тек на усменој расправи, онда се, ако противник на исправку пристане, не одбацује. Ако се позив има одбацити због недостатака из т. 3 § 565, онда се позивни суд неће ни упуштати у испитивање тога да ли постоји какав разлог ништавости или не постоји, јер у том случају позива уопште нема па се пресуда ни у ком правцу не може ревидирати. — Позив није допуштен на пр. ако се пресуда у маличим стварима напада из других разлога а не из ништавних разлога из § 571. — Пристанак противника на исправак може бити изричан или прећутан, уколико противник не приговори изјави позиваоца да позив хоће да исправи. У записнику се, међутим, мора установити да је противник изрично или ћутке на исправку пристао.

Недостаци расправе код првостепенога суда који не стварају ништавост. § 590. Позивни ће суд вратити ствар парничном суду првога степена да о њој расправи и донесе пресуду, иако не би било разлога за ништавост: 1) ако суд коначном пресудом, која се побија, није донео потпуну одлуку о свим стварним предлозима; 2) ако поступак у првом степену има битних недостатака који су спречили да се спорна ствар исцрпно претресе и темељно оцени; 3) ако према садржини парничних списа у првом степену нису никако биле претресане чињенице које позивни суд сматра за важне. — Поступак пред парничним судом ограничиће се у случају бр. 1 овога § на захтеве и предлоге

о којима суд није донео одлуку, а у случају бр. 2 на делове првостепенога поступка и пресуде на које се делове недостатак односи. — Ако обе странке сагласно предложе, или ако призивни суд по своме нахођењу сматра да је то целисходно ради тога да се ускори одлучивање о призиву, или да се знатно приштеде трошкови, може сам о самој ствари пресудом одлучити, пошто по потреби допуни првостепену расправу, уместо да ствар врати првостепеноме суду. — Осим разлога ништавости може поступак првостепенога суда имати и таквих недостатака који истина не стварају ништавост, али који су могли утицати у тој мери на одлуку првога суда да је она нетачна. — Тих битних недостатака, материјалних или формално-правних, може имати пресуда првостепенога суда, или и пресуда и поступак, због којих се, уколико се призивалац због њих жали, мора извршити коректура првостепене одлуке од стране призивнога суда. Ако се ради о неправилностима поступка, сем разлога ништавости, ове се неправилности у призивном поступку могу исправити само утолико, уколико поступак првостепенога суда, иако неправилан, није услед тога што против њега није благовремено уложена замерка, или што није уложен рекурс, постао неизмењив. Ако се пресуда првога суда укине због недостатака из § 590, онда поступак првога суда неће бити у целини ништав, него ће, уколико је био правилан, остати на снази, а накнадни ће се поступак ограничити само на недостатке и празнине првостепенога поступка. Због недостатака из § 590 може призивни суд пресуду укинути само на усменој расправи, изузев случај ако су се странке усмене расправе одрекле, у ком случају може се пресуда укинути и у нејавној седници. Ако призивни суд држи, међутим, да ствар, пошто расправу допуни, може решити мериторно, он ће одредити усмену расправу. За недостатке из § 590 вреди правило да се они не могу узети у обзир по званичној дужности.

Ad т. 1 § 590. Тај случај постоји ако првостепени суд није донео одлуку о свима захтевима тужбе, противтужбе или о приговору за урачунавање, уколико се ради о коначној или делимичној пресуди а не о међупресуди. Ако пресуда има таквих недостатака да уопште не садржи одлуку о тужбеним односно противтужбеним захтевима, онда се у см. т. 9 § 571

мора укинути као ништава, уколико се ти недостаци не могу уклонити ни исправком коју би позивни суд одредио. Ако првостепени суд, пошто је тужени тужбено потраживање признао, о противтужби није одлучивао, онда ће позивни суд, ако пресуда у погледу тужбенога захтева није нападнута, или је позив у том погледу неоснован, упутити први суд да поступак настави само у погледу противтужбе, а у погледу тужбенога захтева потврдиће, односно оставиће првостепену пресуду нетакнутом. Може позивни суд пресуду у погледу тужбенога захтева и преиначити и упутити први суд да поступак настави само у погледу противтужбе. Ако, међутим, пресуду и у погледу тужбенога захтева укине, онда ће први суд морати водити расправу и о тужбеном и о противтужбеном захтеву. Ако позивни суд нађе да је позив поднесен против делимичне пресуде основан и да противтражено потраживање стоји у правној вези са тужбеним захтевом, онда ће пресуду укинути и ствар вратити првостепеном суду на основу т. 1 § 590, јер је првостепени суд требао решавати одмах и о противтраженом захтеву, те тако у см. 1 т. § 590 није одлучио о свима захтевима странака. Чињеницу да првостепени суд није решавао о свима захтевима странака, не може суд узети у обзир по званичној дужности, него се због тога странка мора жалити. Ако позивни суд нађе да први суд одиста није одлучио о свима захтевима странака, онда ће нападнута пресуда, у погледу захтева о којима је одлучено, као делимична пресуда, бити извршива, а допуњујућа ће се пресуда простирати само на оне захтеве о којима у делимичној пресуди није решавано. И та нова допуњујућа пресуда може бити коначна, или такођер делимична, ако је решавање о неким захтевима тужбе остављено за доцнију пресуду. У чињеничном стању пресуде ће се онда та ранија пресуда навести.

Ad т. 2 § 590. У овој су тачци предвиђени недостаци у поступку првостепенога суда који у закону нису побројани, тако да ће позивни суд морати у сваком поједином случају просуђивати да ли поступак првостепенога суда има битних недостатака који су могли спречити да се ствар исцрпно претресе и темељно оцени, и да ли је ствар у см. § 486 била зрела за одлуку или није. Ако је странци незаконитим поступком била одузета могућност да се код суда појави и расправља, то није случај т. 2 § 590 него т. 4 § 571. Случај т. 2 § 590 постоји: ако је први суд одбио понуђени доказ

стога што му се учинило да он није од важности; ако су одбијени некоји други предлози странака, што је спречило да се ствар исцрпно претресе, и темељно оцени, против којег закључка посебан рекурс није био допуштен. Ако је рекурс био допуштен па га странка није уложила, или је пропустила да благовремено уложи замерку, онда се неправилност поступка не може више побијати у см. т. 2 § 590. Овом тачком § 590 обухваћено је и неправилно и оскудно вршење претседничкога права испитивања (§ 246) и услед тога непотпуно установљење чињеничнога стања ствари. — Случај т. 2 § 590 постоји у парницама где заступање странака по адвокату није обавезно, ако је странка због недовољнога упутства судије пропустила да наведе чињенице и доказе који су од одлучне важности за решење спора. — Ни повреда начела непосредности није ништаван разлог, те се и због те повреде може странка жалити на основу 2 тач. § 590, јер је и така повреда могла спречити да се ствар исцрпно претресе и темељно оцени. Постоји случај из исте тачке § 590, ако сведок код првога суда није саслушан, него му је исказ прочитан из очитовања које је писмено дао, јер је тиме одузета странкама могућност да на сведока стављају питања, и јер оцена суда може испасти другојачија ако се сведок саслуша непосредно, него ако суд исказ оцењује према писменој изјави сведоковој, не имајући лично сведока пред собом. — На основу ове тачке § 590 може се напасти и она пресуда првога суда која је судила преко тужбенога односно противтужбенога захтева, јер тај недостатак поступка закон не помиње као ништаван разлог. — Ако су недостаци поступка првога суда били од утицаја само на један део пресуде, онда се пресуда има укинути само у том делу и одредити нова расправа, док ће цеукинути део пресуде вредети као делимична пресуда. Ако је пак тужбени захтев недељив, мораће се укинути пресуда у целини и после проведене расправе донети нова пресуда.

Ad т. 3 § 590. Под овом тачком закон не подразумева неправилности поступка које је починио првостепени суд, него случај где позивни суд налази да је услед погрешне правне оцене ствари потребно да се установе још неке чињенице које први суд није распрасио и установио. Ако суд на пр. доказе које су странке понудиле није провео, или није пречистио неке околности, због чега је ствар с правне

стране рђаво оцењена. Пресуда се има укинути и онда ако се услед тога што је ствар с правне стране рђаво оцењена, предлаже промена а не укидање пресуде.

Одлука призивнога суда у случају § 590. Одлука ће призивнога суда, у случају § 590, гласити тако, да призивни суд, одржавајући у крепости првостепену пресуду (т. 1 § 590), или укидајући је у целини или делимично, враћа предмет првом суду да проведе допуњујућу расправу и донесе нову пресуду. Но призивни суд може поступак допунити и на усменој призивној расправи, не укидајући пресуду првога суда, а може, у см. последњег зачала § 590, допунити поступак уместо првога суда и донети пресуду. Призивни суд ће то учинити ако странке споразумно предложе да расправу проведе сам призивни суд, или ако призивни суд, без предлога странака, налази да је то целисходно, с обзиром на убрзање поступка и уштеду у трошковима. Призивни суд треба ту евентуалност да има у виду још пре него што је призивна расправа истакнута, па да се постара за доказе у см. §§ 575 и 245. Закључак призивнога суда којим предмет враћа првоме суду је закључак о управљању парницом, за који суд није везан, те призивни суд може тај закључак и укинути и сам провести расправу, у ком се случају расправа проводи по прописима које вреде за расправу пред првостепеним судом. — На такој се расправи могу наводити и нове чињенице и докази, али је против пресуде донесене на основу такве расправе дозвољена ипак само ревизија. — Ако призивни суд може првостепени поступак допунити на призивној расправи, без позива странака, сведока итд., онда неће доносити закључак о допуни поступка, нити ће првостепену пресуду ради допуне поступка укидати. Закључак о допуни поступка неће бити потребан нарочито онда, ако предмет допуне не чине такви чињенични наводи и докази који код првога суда нису употребљени, те ће призивни суд првостепену пресуду преиначити а не укинути и у пресуди изрећи да је допуноу он сам извршио. Закључак о укидању пресуде и допуни поступка неће призивни суд странкама отправљати, јер се овим закључком не одлучује о призиву и јер се он у см. § 613 не може рекурсом побијати. Побијати се може рекурсом само онда ако је у закључак уврштен додатак да ће се поступак код првога суда наставити тек онда када тај закључак постане правомаћан. Призивни суд у закључку којим пресуду укида и предмет

враћа првоме суду изриче не само то о којим чињеницама ће први суд у допуњујућем поступку расправљати и које ће нове доказе провести, него је дужан изрећи и то, којим се правним схватањем при укидању пресуде руководио. Првостепени суд је дужан допуњујућу расправу провести само у границама које му је призивни суд поставио, те је изрицање правнога схватања од стране призивнога суда потребно већ и због тога, да први суд не би поново учинио исту грешку коју је учинио први пут. То је правно схватање у исто време и гаранција за то, да ће призивни суд поступак и пресуду која буде донесена према његовим упутствима, уколико она буде призивом нападнута, потврдити. То правно схватање везује не само првостепени суд, него је и њиме везан и сам призивни суд. Уколико постоје предуслови, призивни је суд дужан допуњујућу расправу провести сам а не враћати предмет првоме суду. Тим се постиже то да се поступак убрзава а странкама уштеђују трошкови. Иако се првостепени суд има држати правнога схватања које је заузео призивни суд, он у погледу слободне оцене доказа и установљења чињеничнога стања ствари није везан правним схватањем призивнога суда. — Првостепени суд коме је предмет враћен ради допуне поступка, мора, после проведене расправе, донети доказни закључак и на основу тога закључка проводити доказ. Уколико се односе на допуњујући поступак, у новом су поступку допуштени и наводи нових чињеница и доказа па и нови приговори. — Када се предмет враћа првостепеноме суду ради допуне поступка, онда ће овај одлучити у новој одлуци и о сношењу првостепених а и призивних трошкова.

Одлука призивног суда. Подлога на којој призивни суд своју одлуку доноси. § 591. Уколико се не примењују наређења §§ 588, 589 и 590, одлучује призивни суд пресудом о самој ствари. — Пресуда ће обухватити све спорне тачке које се тичу досуђеног или одбијеног захтева, а које се према призивним предлозима имају претресати и пресудити у другом степеноу. — Првостепена се пресуда сме само утолико преиначити, уколико је то предложено. — § 592. Призивни ће суд узети за основу своје одлуке резултат расправе и доказивоња како је утврђен у првостепеним парничним списима и у пресуди првостепенога

суда, уколико овај резултат није измењен призивним поступком. — Какво значење има противљење које је на време било изјављено против појединих утврђења у записнику првога суда, или против навода о чињеницама и доказима, садржаним у отправку доказнога закључка или у чињеничном стању пресуде (§ 279 и 540), оцењиваће призивни суд, према потреби, након усмене расправе о оспореним утврђењима и наводима (§ 582), пошто брижљиво оцени резултат призивнога поступка и све остале околности. — § 593. У случајевима §§ 588 и 590 правна ствар враћа се закључком парничном суду првога степена. — Суд којему правна ствар дође услед закључка призивнога суда, по којем суд сасвим или од чести има о њој изнова да расправља, или да о њој одлучи или да спроведе призивни поступак (§ 581), везан је при том за правно схватање на којем је призивни суд засновао свој закључак. — Кад се поведе нова расправа, примењиваће се § 573. — То исто вреди, ако призивни суд преиначи пресуду којом је тражење за обнову било одбијено, (§ 634 ст. 1). —

Призивни је суд при доношењу своје одлуке везан само за она установљења првостепенога суда која призивом нису нападнута, за која призивни суд нађе да се могу примити као тачна и да их није потребно исправљати нити допуњавати. Ако су установљења првостепенога суда, међутим, због нетачне оцене доказа призивом нападнута, онда призивни суд мора испитивати и то да ли је првостепени суд правилно узео да су извесне чињенице доказане односно да нису доказане. Призивни ће суд испитивати и то да ли се чињенично стање ствари које је установио први суд може ревидирати и без поновљења доказа, па ће, према околностима случаја, одлучити о томе да ли може, можда, и без поновљења доказа доћи до других чињеничних установљења од оних до којих је дошао први суд. Не може призивни суд, без поновљења или допуне доказа, доћи, оценом доказа, до другојачијих установљења, ако је први суд чињенично стање ствари установио на основу непосредно проведених и оцењених доказа. Ако докази код првога суда нису проведени непосредно, онда призивни суд може, без повреде начела усмености и непосредности, оценити поново доказе и установити другојачије

чињенично стање ствари и на основу записника узетих код првога суда о спроведеном доказу, који ће се записници на расправи прочитати. У погледу правне оцене ствари, може призивни суд, и без поновљења и допуне доказа, доћи до другојачије оцене од оне до које је дошао првостепени суд. Исто тако може призивни суд самостално и без поновљења доказа установити и висину штете и интереса у случају § 369. На основу признања странака која су дата код призивнога суда, односно исправа прикључених списима првостепенога суда, може суд доћи до других закључака од оних до којих је дошао првостепени суд.

Призивни суд пресуду првостепенога суда или потврђује или преиначује, при чему узима у обзир сва средства напада и одбране која су остваривана код првога суда и у пресуди изриче да је тако поступио. Пресуду првостепенога суда може призивни суд, међутим, преиначити само уколико је то у призиву тражено. Ако призивни предлог није стављен довољно прецизно, призив ће се ипак уважити, ако се из целе садржине призивног писмена да установити шта је призивалац хтео, па и онда ако присутни противник није пристао да се призивни захтев прецизира. Исто ће се тако призив уважити, ако је подносилац призива уместо преиначења пресуде тражио укидање или обратно, ако се из садржине призивног писмена даје призивни предлог са извесношћу установити. Пресуда се према томе не може, без призива са стране противника, преиначити на штету подносиоца призива. Призивни суд може, међутим, пресуду преиначити и на други начин него што је то призивалац тражио.

За правно схватање изражено у закључку призивнога суда, везан је и призивни суд коме је предмет упућен услед тога што се призивни суд није сматрао надлежним за решавање о призиву. Према томе призивни суд коме је призив упућен, не може га вратити натраг призивном суду од кога је добио упутство да о призиву решава, са разлога да је његово правно стајалиште погрешно. Није искључено, међутим, да призивни суд, не дирајући у правно стајалиште суда који га је упутио да о призиву расправља, узимајући у обзир чињенице и околности које упућујући призивни суд није имао у виду, нађе да за расправљање о призиву није ни он надлежан, па да надлежним огласи неки трећи призивни суд. — Првостепени суд коме је предмет враћен везан је за

правно схватање призивнога суда како у погледу материјално-правном, тако и у погледу формално-правном; у погледу оцене изјава и воље странака, правне оцене уговора и уопште правних радња странака. Ако се чињенично стање ствари код првостепенога суда, у току новoga поступка, наводом нових чињеница и доказа промени, првостепени суд није више везан за правно схватање призивнога суда, него може то ново чињенично стање ствари слободно оцењивати и доћи можда до другoga правнога схватања него што је оно које је изражено у укидајућем закључку призивнога суда. — За правно схватање изражено у укидајућем закључку, везан је и сам призивни суд, док Касациони суд за њега није везан.

Достављање одлуке призивнога суда. Чињенично стање ствари у призивној пресуди. Утврђивање вредности спорнога предмета код призивнога суда. Састављање одлуке призивнога суда. § 594. Пресуду и закључак призивнога суда којим се о призиву коначно одлучује, ваља увек странкама доставити написмено. — При излагању стања ствари у пресуди може се призивни суд позивати на чињенично стање пресуде првога суда. — Ако призивни суд потврди пресуду првога суда а спорни предмет парнице не састоји се само из новца, онда има призивни суд у својој пресуди изрећи, да ли вредност спорнога предмета о којем је он одлучио прелази 5000 динара. При израчунавању вредности призивнога спорнога предмета сходно ће се примењивати §§ 49 до 55. Али суд није везан за онај износ новца за који је тужилац изјавио да га је вољан примити место захтеваног предмета, или који је он означио као вредност спорнога предмета (§ 56). По потреби призивни ће суд на призивној расправи преслушати странке о вредности спорнога предмета. Утврђивање вредности спорнога предмета у призивном степену не може се побијати правним леком, а веже и ревизиски суд. И пресуда и закључак који доноси призивни суд, којима се о призиву коначно одлучује, имају се странкама писмено доставити, и њихово дејство почиње у см. § 512 тек од дана њихове доставе. Суд је, међутим, у см. истога члана, везан за своју одлуку од тренутка када је она објављена, или, у случају § 511, чим је она у писмену саставу предата писарници

ради отправке. Рок за испуњење почиње тећи од дана уручења одлуке странци. Ако се призив повуче, онда вреди онај рок за испуњење који је дат у првостепеној одлуци. Од уручења одлуке почиње рок испуњења тећи и онда ако је правни лек искључен. (§ 505.) У погледу проглашења пресуде призивнога суда вреде прописи § 510, а у погледу писменогa отправка прописи § 514, изузев става о пресуди о пропуштању. — У погледу чињеничнога стања ствари може се призивни суд позивати и на пресуду првостепенога суда, те се у таком случају имају у пресуди навести само оне чињенице које отступају од чињеничнога стања ствари које је установљено код првостепенога суда. И закључци призивнога суда којима се о призиву решава морају бити образложени (§ 524), а у погледу формалне стране закључака вреде прописи § 525.

Вредност предмета о коме је призивни суд одлучио, утврдиће призивни суд само онда ако је пресуда призивнога суда потврђујућа, а не постоји случај из § 596, зач. 2 (одлука у маличним предметима) и ако предмет није у новцу али има новчану вредност. Призивни суд има да установи само вредност о којој је он одлучивао, а не ону вредност која је наведена у тужби или о којој је одлучивао првостепени суд. У погледу вредности одлучно је време када је пресуда донесена. Вредност призивни суд установљава према прописима §§ 49—56, но он није везан за вредност коју су странке споразумно означиле, па може вредност установити и у већој своти. Ознака се вредности има изрећи у диспозитиву пресуде.

Правни лек у маличним предметима. § 595. У маличним стварима може се пресуда првог суда побијати само призивом због разлога ништавости наведених у § 571. Док се по аустриском грађанском поступку пресуда донесена у маличним стварима може побијати само из ништавних разлога § 571 т. 1—8, по нашем се поступку може побијати из свих ништавних разлога из § 571. Ни у погледу изреке о трошковима не може се пресуда у маличним стварима побијати рекурсом, јер се према § 595 може побијати само из ништавних разлога које је суд дужан узети у обзир по званичној дужности. Само се у см. § 595 може пресуда у маличним стварима побијати и онда, ако је у једној тужби спојено потраживање које се има расправљати по маличном

поступку и такво које се има расправљати по поступку за средске судове; или ако је изречено спајање два спора између једних и истих странака од којих је један маличан. Иако је расправа оба спора била заједничка, пресуда донесена у маличној ствари може се напасти само у см. § 595. Заједничку пресуду може и у таким случајевима донети првостепени суд само онда ако се одлуке о оба спора могу једна од друге одвојити, тако да се свака одлука може засебно побијати, иначе се о сваком спору мора донети посебна одлука. О призиву уложеном против пресуде у багателним предметима одлучује се у см. т. 5 § 571 у нејавној седници. Ако се, међутим, побија одлука првостепенога суда којом је овај одредио маличан поступак уместо редовног, онда се призив може уложити и из других разлога а не само из ништавних разлога из § 571. У том ће случају бити против пресуде допуштена и ревизија, осим ако вредност предмета не прелази 5000 динара, а призивни је суд пресуду првога суда потврдио.

Завршујући овај приказ призивнога дела новог грађанскога парничног поступка, сматрамо за потребно поново истаћи, да овај приказ нема сврху да буде исцрпан коментар тога дела новог поступка. Због тога се код тумачења појединих законских прописа нисмо нигде ни позивали, по бројевима, на случајеве аустриске јудикатуре. Сврха ових приказа појединих установа новог грађанског парничног поступка, које смо у „Гласнику“ досада објавили, а које ћемо и у будуће још објављивати, јесте та, да, пре свега, укаже на подударења и разлике између старога парничног поступка, који је у овим крајевима још у крепости, и новог, у њиховим главним установама и одредбама, и да, после тога, изнесе, са потребним појединостима, начела и важније установе и самога новог поступка. Објашњења појединих законских прописа новог поступка, као што смо то већ такођер напоменули (в. Гласник адвокатске коморе за август 1930 стр. 161—162), дата су, већином, на основу познатог тумача аустрискога грађанског парничног поступка од Д-ра Георга Најмана. Према томе она не претендују ни на какву нарочиту оригиналност, нити им је сврха да у томе погледу даду нешто ново, што у аустриској пракси и теорији, која ће за нашу јудикатуру бити, за дуго времена, главни, а најчешће и једини путоказ, не би до сада већ било речено.

Сврха је ових приказа још и та, да поједине установе

новога поступка прикаже нарочито нашем практичном правништву, које су, како смо имали прилике да се о томе у више махова уверавамо, остале за њих, до данас, сасвим стране и непознате. Долазећи у додир са нашим практичарима, имали смо прилике уверити се, да многи од њих још никако нису обавештени чак ни о томе, да ли је нови грађански парнични поступак усмен или писмен, жалећи се да ће, увођењем новога писменог (!!)

поступка, правосуђе у овим крајевима бити бачено унатраг за читавих неколико деценија! Да је при такој необавештености међу нашим практичарима, нови грађански парнични поступак и поједине његове установе потребно што више популарисати, није потребно правдати још и другим разлозима. Најзгоднији пак начин за упознавање новога поступка за практичаре, који, већином, немају потребнога времена да се баве проучавањем новога закона преко страних тумача и јудикатуре, јесте та, да се, кроз стручне листове, као што је Гласник, прикажу, у размацима и одломцима, поједине установе новога поступка. Да се оне прикажу нарочито напореда са установама старога грађанскога поступка, који наши практичари довољно познају. То је, држимо, најзгоднији начин да се наши практични правници, заузети већином својим свакодневним пословима, најлакше и за најкраће време, обавесте бар о најглавнијим установама и одредбама новога поступка, чије ће им познавање, за најкраће време, његовим ступањем у живот, бити од преке и свакидашње потребе.

Др. Купусаревић М.
 адвокат
 Нови Сад

Уз нови Крив. закон и поступник

Питање надлежности суда у штампарским парницама. Након ступања на снагу новог Кривичног Поступка судови су делом стали на то становиште, да је самим фактом ступања на снагу новог Кривичног поступника поступање у штампарским парницама прешло у надлежност Окружног Суда као Инокосног Суда. А овај се закључак изводи на следећи начин. У закону о штампи, као надлежни суд помиње се само Окружни Суд, а без сваког ближег означаења да ли као зборни или инокосни. Пошто се ту дакле не навађа изричито Окружни Зборни Суд, а пошто би с друге стране према општем пропису, а с обзиром на то, да се сва кривична дела по закону о штампи квалификују као преступи (З. т. § 10. Крив. Поступника) био за поступање сад надлежан Окружни Инокосни Суд, то онда следи да се у штампарским парницама као надлежни Суд има сматрати Окружни Инокосни Суд.

Истина да се у члану 73. Закона о штампи истиче само толико, да кривична дела, учињена штампом, извиђају и суде Првостепени Судови, Окружни Судови, Судбени Столови. Но у овом је §-у евидентно реч само о установљењу врсте надлежног суда, дакле о томе, који ће од статуираних судова вршити судску власт за ова крив. дела. Законодавац је, наиме, пре свега морао одговорити на оно питање, који ће од статуираних судова бити надлежан за поступање, јер су на пр. у Војводини у кривичним стварима, у времену кад је закон о штампи ступио на снагу, поступали као првостепени судови како Срески Судови тако и Окружни Судови. Законодавац је дакле установљујући, да у штампарским парницама врше извиђаје и суде Првостепени Судови-Окружни Судови, Судбени Столови, означио само врсту суда који има поступити, а питање у каквом ће саставу поступити Окружни Суд, Судбени Сто, не тангира тај § 73.

О томе пак у каквом саставу има поступити Окружни Суд, говори се на другом месту закона о штампи, и то у § 84-ом. Тај § гласи: „По извршеном саслушању оптуженога и сведока где је ових било и пошто су прибрани докази поступка, иследни судија предаје акта суду, који у седници од 3 судије решава: има ли места да се оптужени стави под суд или нема. — Против решења има места жалби Апелационом Суду у року од 3 дана.“ Истина да се у овом члану говори о саставу суда само у вези решавања једног специалног питања од стране истог суда, али имајући у виду извесне околности, јасно је ипак, да се овај § има схватити и као директива у том погледу, каквог уопште састава има бити поступајући суд. Окружни Суд у штампарским парницама има двојаку функцију: да врши извиђање и суди. Извиђање (истрагу) врши иследни судија према пропису §§ 74—83 Закона о штампи. И то би била прва фаза поступка. Након спроведеног извиђања (истраге) ствар прелази у руке суда, који у седници од три судије решава пре свега питање има ли места, да се оптужени стави под суд или нема. Решавање о томе питању обележава нову етапу поступка. У § 84. обележен је дакле пре свега момент, када престаје улога иследног судије и када и чиме почиње функција суда. Но уједно се у том §-у даје и директива у погледу састава суда. Истина да се оно установљење о саставу суда формално ограничава на овај први момент функције суда, ипак је али јасно, да се то стварно односи и мора односити не само на тај један момент, него на целу ову другу фазу поступка. Друкчије то не би имало ни смисла. Не би наиме имало никаквог смисла с једне стране решавање о једном мање важном питању (стављање под оптужбу) упућивати у делокруг сената од три судије, а с друге стране пак одржање главног претреса и донашање пресуде, дакле најважнији акт суђења ставити у делокруг инокосног судије.

Могло би се рећи, да то и није никаква аномалија, пошто и приговоре против оптужнице, чак и

у погледу дела, за које је надлежан инокосни судија, разматра ипак Апелациони суд. Та примедба али није на месту. Јер Апелациони Суд поступа само у случају, кад је од стране оптуженог поднесен односно стављен приговор, дакле Апелациони суд ту поступа као виши, другостепени судски форум. Међутим стављање под оптужбу по закону о штампи врши првостепени суд без изнимке у сваком случају, по званичној дужности и то пре него што је окривљени дошао у положај, да се у погледу оптужбе изјашњава. А управо та разлика баш и онемогуђује једнако третирање оба случаја. Стоји дакле наша горња констатација о нелогичности тога, да се стављање под суд упуђује у делокруг сената, а суђење пак у делокруг инокосног судије. Па још да није предвиђена у закону жалба против тог решења о стављању под суд, могло би се још и схватити због чега се решавање баш само о том једном и свакако мање важном питању ставља у делокруг судског сената. Но ми видимо, да закон (2. зачело § 84.) директно предвиђа такву жалбу на Апелациони Суд. —

Закон о штампи је специјалан закон и то врло деликатне природе; казне, које су у њему предвиђене, у срањењу са казнама за слична дела из општег Крив. Закона, много су строжије, оштрије, чак је за једно дело предвиђена казна до 10 год. затвора. Без сумње дакле, да при таквим околностима већа гаранција предлежи онда, ако се за поступање у штампарским парницама установи надлежност Зборног Суда (сената). И с тога гледишта посматрајући питање, долазимо до закључка, да је свакако у интенцији законодавчевој морало бити то, да се шт. парнице подвргну надлежности Окр. Суда као Зборног Суда.

Баца донекле светлост на постављено питање и ова околност. У моменту, када је закон о штампи ступио у живот, Окружни Судови (Судбени Столови) као Кривични Судови поступали су или искључиво у колегијалном свом саставу (у сенатима) као што је то био случај на пр. у Војводини, Далмацији, Босни, или су пак поступали поред тога још и као

инокосни судови, као што је то био случај на пр. у Србији. У Србији је у смислу Уредбе о убрзању рада од 15.-ог јула 1921. год. судија појединац изузетно судио: а) преступе из Кривичног Законика, изузимајући оне, које повлаче губитак грађанске части или лишење звања и оне преступе из IX. и X. главе К. З. — б) преступе из закона о шумама. У уредби су дакле таксативно побројани случајеви, у којима инокосни суд може поступати и инокосни је суд на подручју Србије према томе само у тим горе назначеним случајевима могао као надлежан поступати. Пошто дакле поступање у шт. парницама није било упућено у надлежност инокосног суда, то је за рад у тим парницама на подручју Србије био искључиво надлежан Окружни Зборни Суд.

Поступовни прописи новог закона о штампи али, као што је познато, у целини се ослањају баш на прописе српског казненог поступника и при изради закона о штампи ови се прописи заправо и имали у виду. Пошто пак према § 10. Спроведеног Закона од 16. фебруара 1929. год. прописи о кривичном поступку по закону о штампи остају и даље у важности, услед тога може се узети, да су на тај начин стварно одржане у крепости и сви они реципирани поступовни прописи српског крив. поступника. Наведена околност према томе такођер нам може донекле послужити као путоказ.

Судска пракса не показује јединствену линију. Апелациони Суд у Новом Саду све дотле, док Касациони Суд није заузео супротно становиште, сматрао је као надлежан суд у тим парницама Окружни Инокосни Суд. Колико ми је познато, Стол Седморице у Загребу такођер Окружни Инокосни Суд сматра као надлежан суд.

Ублажавање казне код старијих малолетника.

3. т. §. 30. Крив. Зак. гласи: „ако суд нађе да казну треба ублажити, може место робије или заточења изрећи строги затвор или затвор.“ Стилизација те 3. т. није баш сасвим јасна. Питање је наиме, да ли се та 3. тачка има тако тумачити да се у сваком случају ублажења

у место робије може изрећи строги затвор или затвор односно место заточења опет стр. затвор или затвор, или пак тако да се место робије може изрећи само стр. затвор, а место заточења пак увек само затвор. Касациони Суд у Београду под бр. 9101-1930, донео је начелно решење, да се у оваквим случајевима место робије може изрећи алтернативно било која од споменутих казни, дакле било строги затвор било затвор, а исто тако место заточења опет било строги затвор било затвор. О томе дакако нема сумње, да стилизација законског текста збиља допушта и овакво тумачење. При оваком тумачењу али код примене закона не могу се никако избећи извесне нелогичности. Прихвативши на име ово становиште, да се при ублажењу казне код ст. малолетника у место заточења има применити стр. затвор или затвор, имали би пред собом случај, кад је казна ст. малолетника у односу према пунолетнима строжија. Пунолетник на име за дело, за које закон прописује казну заточења може при ублажавању и применом 4. т. § 71. К. з. бити кажњен само на казну затвора, док би се старији малолетник за исто дело при истим околностима могао осудити и на строги затвор, дакле на тежу врсту казне него пунолетни. Питање је сад дакле само то, да ли је вероватно, да ће законодавац једном већ утврђени однос двеју врсти казни при ублажавању казне код пунолетних (заточење-затвор), сад при ублажавању казне код ст. малолетника померати исти на штету ст. малолетника (заточење-строги затвор.)

Примена § 49. К. з. на малолетнике.

Ст. малолетник према пропису § 30. К. З. не може бити осуђен на губитак часних права. Ако се узме, да овај пропис не тангира примену § 49. К. З. на ст. малолетнике, онда би из тога могла произаћи овака ситуација. Док се ст. малолетник, који је осуђен на робију или заточење, не би могао према пропису § 30. К. З. осудити на губитак часних права дакле уз те казне ни на губитак државне или друге јавне службе, пошто се губитак државне или јавне службе уз

робију или заточење изриче и може изрицати само у форми губитка часних права, а самостално само уз стр. затвор или затвор, — дотле би се онај ст. малолетник, који је осуђен на пр. само на 6 месеци стр. затвора или на 1 год. затвора, могао осудити на губитак државне или друге јавне службе. Настала би ситуација, према којој код ст. малолетника ни она најтежа врста казне (робија) не би повлачила за собом губитак државне службе, док би с друге стране са једном од најблажих врсти казне (затвор) могло скопчано бити изречење споредне казне губитка државне или друге јавне службе.

Без сумње дакле, да се од стране законодавца морало сматрати, да §§. 46. и 49. К. З. стоје у тесној унутарњој вези и да се услед тога на извесну категорију лица (на пунолетне или ст. малолетне) имају примењивати увек или скупа и један и други или пак ни један. Код ст. малолетника, дакле, пошто се код истих губитак часних права према изричитој законској забрани не може и не сме примењивати, отпада и примена § 49. К. З.

КАСАЦИОНА ЦИВИЛНА ПРАКСА
КАСАЦИОНОГА СУДА Б. ОДЕЉЕЊА У НОВОМ САДУ
ОБЈАВЉУЈЕ ДР. ЈОВАН САВКОВИЋ
 КАСАЦИОНИ СУДИЈА

Ако код деоничарскога друштва постоји колективно бележење фирме, (који је пропис основних правила уведен и у трговачки регистар), није друштво дужно признати ваљанима оне правне послове које закључи сам прокуриста фирме, па ни оне које прокуриста склопи усмено, без учешћа осталих чланова колективне прокуре. — Из чињенице да је фирма, у неким случајевима, признавала и оне правне послове које је склопио прокуриста, не излази, да је фирма дужна признати ваљанима све послове које је склопио прокуриста, без учешћа осталих чланова колективнога заступства.

Касациони суд Б. одељење у Новом Саду
Г. 567-1929.

Касациони суд услед ревизионе молбе тужене пресуду Апелационога суда разрешава и тај суд упућује на даљи поступак и доношење нове одлуке, у којој се има решити и питање која ће странка сносити и трошкове ревизионога поступка, који се овим за тужитеља установљавају у своти од 700 динара (седам стотина динара) а за тужену у своти од 1600 динара (хиљаду и шест стотина динара).

Разлози: Тужена се фирма у својој ревизионој молби жали да је Апелациони суд донео пресуду са повредом формалнога и материјалнога права: што није дао места њеној молби којом је тражила да тужитељ, као стран држављанин, у смислу прописа § 124 грађ. п. п. положи кауцију, јер да тражењу кауције има места и у току поступка а не само до прихватнога рочишта, ако је тужени, као у конкретном случају, тек у току поступка дознао да је тужитељ стран држављанин.

Пресуда Апелационога суда је погрешно установила, да је код тужене фирме било стално уобичајено да акцептира и оне правне послове које је закључивао само прокуриста, јер та констатација Апелационога суда није ничим доказана. Па ако би тужена фирма правне послове склопљене по прокуристи и акцептирала, она никада није признавала дугове које

би у име фирме правио прокуриста једнострано, без пристанка још једнога члана управе, чији је потпис према основним правилима друштва за правоваљано бележење фирме уз потпис прокуристе такођер потребан, што је и у трговачки регистар уведено. Права и делокруг прокуристе могу се по трговачком закону ограничити на тај начин, да је за бележење фирме, уз потпис прокуристе, потребан и потпис још једнога члана управе. — Дуг од 50.000 дин., проведен је кроз друштвене књиге тек накнадно, што доказује баш противно од онога што је Апелациони суд установио: да тужена фирма није имала знања о дугу који је прокуриста на своју руку направио, и да је за њега сазнала тек онда када га је исти накнадно увео у књиге.

Како тужена у ревизиној молби изјављује да у погледу полагања кауције са стране тужитеља дилаторни приговор није уложила; како је молба тужене поднесена у смислу § 124 грађ. п. п., којом је тражила да суд обвеже тужитеља да као стран држављанин положи кауцију, решењем Апелационога као уточнога суда правомоћно решена, то се Касациони суд није могао ни упуштати у оцењивање основаности жалбе тужене, да ли су доњи судови њену молбу ради полагања кауције с разлогом одбили или нису.

Трговачко-правни је пропис да деоничарско друштво може условити и колективно бележење фирме на тај начин, што ће у основна правила унети пропис, да фирму може правоваљано бележити прокуриста само уз потпис још једнога члана управе, уколико овај колективан начин бележења фирме и у трговачки регистар унесе. Последица овакога начина бележења фирме јесте та, да обвезе на терет фирме могу настати само онда ако је фирма колективно бележена, као што то тужена основано наводи. Из чињенице пак да је фирма, у неким случајевима, можда, признавала и оне правне послове које је закључивао само прокуриста, без учешћа још једнога члана управе, не може се извести закључак, као што је то Апелациони суд погрешно учинио, да је фирма дужна признати ваљанима све послове који би били склопљени само од стране прокуристе, без учешћа још једнога члана управе. Како се фирма може обвезати само колективном прокуром, није она дужна признати ваљанима ни оне правне послове које би усмено склопио само прокуриста, без учешћа још једнога управног члана. Како, међутим, Апелациони суд стање

ствари у том погледу, постоји ли у конкретном случају колективна прокура и ако постоји у коме облику и да ли је она у трговачки регистар убележена, стање ствари није установио, ваљало је предмет вратити Апелационом суду да у том питању стање ствари установи.

Уколико би Апелациони суд нашао да у конкретном случају постоји одиста колективна прокура, имаће да установи чињенично стање ствари и у том погледу, да ли је бивши прокурита тужене фирме др. В. Ф. своту од 50.000 динара, која чини предмет парнице, од тужитеља на рачун закљученога зајма одиста примио и у благајницу тужене фирме уплатио. Тужена фирма признаје истина да је свота од 50.000 динара кроз књиге друштвене накнадно проведена, али не признаје да је новац у друштвену благају утекао, па је ова чињеница за просуђивање питања о томе да ли тужена за примљену своту одговара, и у случају ако је обвезница доиста непрописно потписана, од одлучне важности.

Расположење о ревизионим трошковима оснива се на прописима 543 и 508 грађ. п. п.

Нови Сад, 23 септембра 1930.

*

Не може се установити намера презадуженога да веровнике оштети, нити да су веровници одиста оштећени, ако купац некретнина које је купио од презадуженога, није куповнину исплатио презадуженоме, него ју је исплатио на руке веровнику презадуженога, чије је заложно право на некретнинама било грунтовно укњижено.

Касациони суд Б. одељење у Новом Саду Г. 858-1929.

Касациони суд ревизиону молбу тужитеља одбија и осуђује га да туженоме, на руке правозаступника му, плати, у року од 15 дана под претњом оврхе, 870 дин. (осам стотина седамдесет динара) ревизионих трошкова.

Разлози: Апелациони суд је као чињеницу установио то, да је цела свота од 30.000 дин., за коју је тужени некретнине презадуженога купио, уплаћена у благајну Панчевачке пучке банке, која је била такођер веровник презадуженога, и то на рачун потраживања које је на продатим некретнинама било и

грунтовно осигурано; да уговор о отуђивању није био фиктиван као што то тврди тужитељ, него да је у истини био купопродајни, као што то тврди тужени. Установио је Апелациони суд као чињеницу још и то, да је тужени не само положио целу куповнину код већ поменуте банке ради отплате дуга презадуженога, него да је ради потпуне исплате овога дуга, који је износио 44.000 дин., још он, тужени, дао од свога новца 14.000 дин. Ово по Апелационом суду установљено чињенично стање ствари тужитељ не напада према пропису § 534 грађ. п. п., те је услед тога оно и за Касациони суд меродавно. Према томе је неоснована она жалба тужитељева, да је Апелациони суд из оваког установљења чињеничног стања ствари извео погрешан закључак када је изрекао, да се услед тога што је цела куповнина утекла за продате некретнине уплаћена у Панчевачку пучку банку, не може сматрати нити да је презадужени имао намеру да отуђивањем некретнина веровнике оштети, нити да су они били у истини оштећени, што су и у случају § 28 и у случају § 29 стечајнога закона, битни услови за нападање правних послова.

Питање пак да ли је потраживање Панчевачке пучке банке било и менично потраживање, осигурано још и другим меничним обвезницима није од битне важности за решење спора, јер би банка била, додуше, власна да своје потраживање наплати и од других меничних обвезника, али она то није учинила, него је примила исплату од главнога дужника, презадуженога, услед чега се мора узети истинитим да она то потраживање на меничним жирантима није ни хтела наплаћивати. Из тога разлога било је непотребно да позивни суд на ову последњу околност проводи доказ, те је жалба тужитељева и у том погледу неоснована. Основан је и навод туженога да се некретнине на којима је било укњижено потраживање Панчевачке банке не би, услед тога што би банка на једном од жираната своје потраживање наплатила, терета ослободиле, јер би уместо банке потраживање могли наплатити на презадуженом и на некретнинама жиранти, тако да се ни у вези са овом чињеницом не може узети основаном тврдња тужитељева да су продајом некретнина веровници презадуженога оштећени.

Из свих тих разлога ваљало ревизиону молбу тужитеља као неосновану одбити и осудити га да плати ревизионе трошкове, сходно пропису §§ 543 и 508 грађ. п. п.

Нови Сад, 14 октобра 1930.

*

Оврховодитељ није дужан пре предаје молбе ради укњижења овршнога права залога уверавати се претходно о томе да ли је овршеник (грунтовни власник) у поседу некретнина на које тражи укњижење овршнога права залога. Нови грунтовни власник је властан тражити брисање овршног заложног права само онда ако докаже да је веровник, пре предаје молбе ради укњижења овршног заложног права, знао да су некретнине већ биле продате. Чињеница да је грунтова власт пропустила уписати ивичну белешку, не може ићи на штету веровника, као ни то што је грунтова власт пропустила да предбележи пренос права власништва.

Касациони суд Б. одељење у Новом Саду
Г. 562-1929.

Касациони суд ревизиону молбу тужитеља одбија и осуђује их да туженоме, у руке правозаступника му, плате, у року од 15 дана под претњом оврхе, 700 динара (седам стотина динара) ревизионих трошкова.

Разлози: Тужитељи се у ревизионој молби жале да је Апелациони суд донео пресуду са повредом материјално-правнога правила када није узео у обзир прописе § 168 овршнога закона и куриалну децизију, донесену на основу тога члана, те сталну судску праксу, према којој је оврховодитељ дужан приликом убележења овршног заложног права уверити се о томе, да ли су некретнине, на које тражи убележење, одиста у поседу његовог дужника, јер ако је то пропустио, да је нови власник властан тражити укидање оврхе, односно овршног заложног права које је на некретнинама убележено. Да је грунтова власт пропустила да, приликом предаје молбе ради укњижења права власништва, обележи приспелост молбе ивичном белешком, односно да спроведе предбележење права власништва, те да је и то један разлог да тужитељи могу тражити брисање заложног права.

Повредио је, жале се тужитељи, Апелациони суд и формално-правно правило, када није узео у обзир исказ сведока З. Ј.; писмо оца туженога од 23 фебруара 1925 говори, међутим, баш у прилог тужитеља, те је тако Апелациони суд донео пресуду и установио стање ствари у противности са списима и из чињеница извео погрешан закључак.

Жалбе тужитеља нису основане. Нема такога правнога прописа ни судске праксе, да би веровник, пре предаје грун-товној власти молбе ради укњижења заложнога права, био дужан уверавати се о томе ко је у поседу некретнина на које тражи укњижење заложнога права. Чињеница пак да је грунтова власт пропустила уписати ивичну белешку, не може такођер служити на штету веровника, а ни пропуштање пред-бележења права власништва, ако је таковом у конкретном случају било места, утолико мање, јер тужитељи решење којим им је молба ради укњижења права одбијена, утоком нису напали.

Тужитељи би, према томе, с успехом могли тражити брисање укњиженога права залога по туженоме само у том случају, да су успели да докажу, да је тужени, у време када је тражио укњижење права залога, знао, да су тужитељи некретнине купили, односно да су у исто време већ били у поседу купљених некретнина. Апелациони суд је, међутим, оцењујући изнесене доказе, нарочито у вези са писмом оца туженога од 22 фебруара 1925 год., те исказа сведока Ј. П., нашао, да тужитељима није пошло за руком да то докажу. Према томе је неоснована и она жалба тужитељева да је Апелациони суд пресуду донео са повредом формалнога права.

Расположење о ревизионим трошковима оснива се на прописима §§ 543 и 508 грађ. п. п.

Нови Сад, 16 септембра 1930.

*

Писмено о отуђивању некретнине, у см. министарске наредбе бр. 4420-1918, мора бити од стране купца потписано још пре предаје тужбе којом купац тражи извршење купопродајнога уговора. Није купац, према томе, властан да на исправи, која садржи само једнострану изјаву продавца да некретнину продаје, после предаје тужбе, наведе да изјаву продавца прима, ако је продавац још пре предаје тужбе одрекао да своју изјаву о продаји некретнине изврши.

**Касациони суд Б. одељење у Новом Саду
Г. 1086-1929.**

Касациони суд ревизиону молбу тужитеља одбија и осуђује га да I и II р. туженима, у име ревизионих трошкова, плати 2160 дин. (две хиљаде сто и шесдесет динара) а III и IV р. туженима 1600 дин. (хиљаду и шест стотина динара), све у року од 15 дана под претњом оврхе, у руке правозаступника им.

Разлози: Тужитељ се у својој ревизионој молби жали да је Апелациони суд са повредом материално-правнога правила изрекао, да је правни посао који је тужитељ са прво и другоредним туженима, у погледу преписа њихових некретнина на њега, тужитеља, неваљан услед тога, јер да изјаву тужених од 1 окт. 1926 тужитељ није потписао, те да тако о правном послу, коме је предмет отуђивање некретнина, нема писмена, како то захтева министарска наредба бр. 4420-918.

Жалба није основана. Изјава којом прво и другоредни тужени изјављују да ће своје некретнине у износу од 16³/₄ ланаца преписати на тужитеља, као противчинидбу за то што ће тужитељ у њихову корист за намирење стечајних веровника исплатити своту од 140.000 дин., истављена је 1 октобра 1926 год. Изјава пак тужитељева да горњу изјаву тужених прима, наведена је на исправи тек 5 фебруара 1928 године, дакле после предаје тужбе у овој парници, у којој тужитељ полаже, међутим, право на некретнине баш на основу ове изјаве тужених. Како су тужени, међутим, још пре потписа исправе од стране тужитеља, одрекли да ову своју изјаву и изврше, није тужитељ већ био властан да исправу, после повлачења понуде од стране тужених, накнадно потписује, те се има сматрати, као што је то Апелациони суд умесно установио, да у моменту покретања тужбе, дакле у времену остваривања права на пренос права власништва, исправе потребне у смислу министарске наредбе бр. 4420-1918 није било. Па како није било обостране исправе, не може тужитељ, на основу једнострано учињене изјаве тужених, иако је она стављена ва писмено, остваривати у погледу преноса права власништва на некретнине никаква права. — Али не може тужитељ остваривати ово право нити на основу своје изјаве од 30 септембра 1926. год., нити се ова изјава може сматрати допуном изјаве тужених од 1 окт. исте године, која би значила прихваћање изјаве тужених са стране тужитеља, јер ова друга изјава није упућена туженима него је учињена Д. П., који је на исправи истина, потписан, али ову изјаву ту-

жени нису уопште потписали. Према томе, у недостатку исправе, није се могао правни посао о отуђивању некретнина огласити ваљаним, па су поред таковога стајалишта Касационога суда, све остале жалбе тужитељеве, да ли је т. ј. правни посао ништаван који се коси са прописима § 414 к. з. беспредметне, те се Касациони суд није ни упуштао у њихову оцену.

Нови Сад, 23 септембра 1930.

*

Не може се сматрати да је дејство намирне оврхе, у погледу опасности, утрнуло, ако је од одређења намирне оврхе до оврхе ради обезбеђења, која је тражена, протекло нешто више од шест месеци.

**Касациони суд Б. одељење у Новом Саду
Вп. 503-1930.**

Одељење Б. београдског касационог суда у Новом Саду утоку тужитељице места даје, решење Апелационога суда преиначује, те решење Окружнога суда од 8 јулија 1929 бр. Г. II 1327-2-1929, којим је против туженога одређена оврха ради обезбеђења главнице од 106.000 дин. и прип., одржава на снази. — Осуђује туженога, овршеника, да тужитељици, у руке њенога правозаступника, плати, у име уточних трошкова, у року од 8 дана под претњом оврхе, 800 дин. (осам стотина динара).

Разлози: Тужени признаје да је тужитељица 31 децембра 1928 године водила и спровела против њега оврху ради намире, коју је околност и првостепени суд, према сталној судској пракси, узео довољном опасношћу да против туженога одреди оврху ради обезбеђења. Тужени не тврди да је намирна оврха која је против њега била проведена, била у време одређења оврхе ради обезбеђења обустављена, те тако Апелациони суд није имао законске подлоге да, без саслушања странака, као истиниту узима садржину по туженом прикључене признанице, према којој је тужени тај дуг још пре него што је тужитељица тражила оврху ради обезбеђења, исплатио. Исто тако није Апелациони суд установио ни то, да ли је потраживање тужитељичино одиста грунтовно осигурано на некретнинама туженога, јер сама вероватност да је то учињено, као што се то у решењу Апелационога суда

истиче, није ни у смислу посл. зачела § 232 овршнога закона довољно да се решење о обезбеђењу може с успехом утоком напасти. — Од дана одређења оврхе ради намирне одређења оврхе ради обезбеђења, прошло је само нешто више од шест месеци, а таким протеком времена не може се сматрати да је дејство намирне оврхе у погледу опасности престало.

Како је тужитељица са утоком успела, ваљало јој је до судити и уточне трошкове.

Нови Сад, 4 октобра 1930.

*

Чињеница да оставинска нагодба није склопљена пред кр. јавним бележником, те што није уведена у оставински записник, не чини ју неваљаном. — Она може бити правоваљано склопљена и ван оставинске расправе, па и усмено.

**Касациони суд Б. одељење у Новом Саду
Г. 697-1929.**

Касациони суд ревизиону молбу туженога одбија и осуђује га да тужитељици, на руке правозаступника јој, плати, у року од 15 дана под претњом оврхе, 620 дин. (шест стотина и двадесет динара) ревизионих трошкова.

Разлози: Апелациони суд је на основу исказа код првостепенога суда преслушаних сведока установио као чињеницу: да су се странке у погледу упарничених некретнина и покретнина споразумеле тако, да тужени има тужитељици исплатити у име противредности ових предмета једну четвртину у новцу и да је тужитељица оставински записник о деоби материнства између ње и браће само уз тај услов потписала. Тужени ово, на основу исказа преслушаних сведока установљено чињенично стање ствари, не напада на основу § 534 грађ. п. п., на коме се оно једино може нападати, те је, према томе, оно и за Касациони суд меродавно. Чињеница да о том споразуму нема помена у записнику о оставинској расправи, не чини овај споразум неваљаним, јер је он могао бити склопљен и усмено и јер у оставинском записнику нема у погледу погодбе странака о подели оставине иза њихове матере ничега таковога што би стајало у противности са усмено склопљеном погодбом странака. — Да ли је пак тужени у истини исплатио једну четвртину противредности

оставине осталим наследницима или није, није од важности за пресуђивање обвезе туженога према тужитељици.

Висину противвредности једне четвртине установио је Апелациони суд на основу исказа преслушаних стручњака, чије је исказе суд властан да слободно оцењује. Из списка се пак не види да би тужени, нити код првостепенога нити код Апелационога суда, предлагао преслушање стручњака, те је жалба туженога и у томе погледу неоснована, а сад већ и одоцњена. Према томе је жалба туженога да је Апелациони суд пресуду донео са повредом правних правила, неоснована те ју је као такову ваљало одбити.

Расположење о ревизионим трошковима оснива се на прописима § 543 и 508 грађ. п. п.

Нови Сад, 30 септембра 1930.

*

Не може се сматрати променом првобитнога тужбеног основа ако тужитељ, уместо издавања меничног платежног налога, постави тужбени захтев тако, да се тужени осуде да су дужни трпети да тужитељ своје менично потраживање намири из некретнина на којима је менично потраживање грунтовно осигурано. Таки се тужбени захтев има сматрати само ограничењем првобитнога тужбенога захтева али не и преиначењем тужбенога основа.

**Касациони суд Б. одељење у Новом Саду
Г. 740-1929.**

Касациони суд услед ревизионе молбе тужитеља разрешава пресуду Апелационога суда и тај суд упућује на даљи поступак и доношење нове одлуке, у којој се има решити и питање која ће странка сносити и трошкове ревизионога поступка, који се овим за тужитеља установљавају у своти од 3.400 дин. (три хиљаде и четири стотине динара) а за туженога у своти од 510 дин. (пет стотина и десет динара).

Разлози: Против меничнога платежног налога, који је услед тужбе тужитељеве издат и у којем су сва три тужена обвезана да плате меничну главницу у своти од 167.450 дин., дао је куратор стечајне масе прво и другоредних тужених М. Ф. и жене му, над чијом је имовином наводно 1 јунија 1925 отворен стечај меничне приговоре, тражећи да се менични платежни налог стави ван снаге и тужба одбије, јер да је тужба поднесена 2 јулија 1925 године, дакле после

отварања стечаја, док да према пропису § 8 стечајнога закона: после отварања стечаја не могу се покренути против презадуженика такве парнице којима је предмет имовина која чини саставни део стечајне масе. После овакога приговора са стране куратора стеч. масе, тужитељ је током поступка код првостепенога суда снизио тужбу, тражећи да се менични платежни налог одржи у крепости према прво и другоредно туженима само у погледу некретнина и њиховога плодоуживања, уписаних у суботичком грунтовном улошку бр. 30778 и 27545, на које тужитељ има укњижено заложно право, које су некретнине дакле оптерећене са његовим правом на посебно намирење. Куратор стечајне масе је приговорио да је оваки нов тужбени захтев промена тужбенога основа на који он не пристаје, јер да је тужитељ оваким новим тужбеним захтевом прешао са менично-правнога основа на стварно-правни основ, те је услед тога тражио да се тужба одбије. Првостепени суд је усвојио ове разлоге куратора стечајне масе и тужбу одбио. Призивни суд је у свему потврдио пресуду првостепенога суда, налазећи да је тужитељ тиме што је тражио да се менични платежни налог допуни тако, што ће се тужени обвезати да трпе да се тужитељ у погледу меничног потраживања намира из некретнина на којима оно заложним правом осигурано, променио захтев тужбе, јер да је менично-правни захтев претворен у хипотекарни, дакле стварно-правни захтев.

Против ове пресуде Апелационога суда поднео је ревизиону молбу тужитељ, жалећи се да је пресуда донесена са повредом формално-правнога а и материјално-правнога правила. Касациони суд налази да би тврдња тужитељева, да у конкретном случају не ностоји промена тужбенога основа, била оправдана само у том случају, ако би некретнине, на којима је наводно грунтовно осигурано тужитељево менично потраживање, подвезали за осигурање меничних свота које се тужбом остварују прво и другоредно тужени и ако бите некретнине и данас стајале грунтовно на њиховом имену. У том случају нов тужбени захтев тужитељев значио би одиста само снижавање и ограничење првобитнога тужбенога захтева а не промену тужбе, јер тужитељ ограничава свој тужбени захтев на то, да се у погледу досуђених му меничних свота може намирити из некретнина на којима су његова менична потраживања грунтовно осигурана. Тако допуњен тужбени

захтев не би се могао сматрати променом него само допуном првобичнога тужбенога захтева. Ако су пак утужена менична потраживања осигурана на некретнинама још док су оне биле власништво правнога претходника тужених, а тужени лично некретнине нису подвезали за осигурање, онда би тужбени захтев којим тужитељ тражи само то да тужени трпе да се тужитељ у погледу у тужених меничних свота може из некретнина подмирити, значио уместо првобитнога менично-правнога захтева чист хипотекарно-правни захтев, те би у том случају, као што тужени основано тврде, постојала и промена тужбенога основа.

Како, међутим, парничним списима преписи грунтовних уложака нису прикључени, из којих би се горња питања, која су за решење спора од одлучне важности, могла решити, ваљало је предмет вратити Апелационом суду, чија ће дужност бити да списима прикључи оверене преписе грунтовних уложака некретнина на којима је, наводно, заложно право у корист тужитеља укњижено, па да чињенично стање ствари у горњем смислу установи. — Дужност ће Апелационога суда бити да установи стање ствари и у том погледу, када је стечај над иметком I и II р. тужених отворен и стоји ли тврдња куратора стечајне масе да су оба менична потраживања која чине предмет парнице у стечајну масу пријављена, те да би се тужитељ том пријавом права на посебно намирење одрекао. Уколико би Апелациони суд нашао да промена тужбе не постоји, има испитати да ли се тужби може дати места с обзиром на § 8 ст. закона, као установити и то, да ли су и I и II р. тужени власници или су били власници некретнина на којима је заложно право у корист тужитеља укњижено.

Расположење у погледу трошкова оснива се на прописима §§ 543 и 508 грађ. п. п.

Нови Сад, 7 октобра 1930.

*

У см. § 346 трговачкога законика, дужан је купац робу која му је послата из другог места, пошто је преузме, неодложно испитати и ако роба не одговара уговорним условима, продавца о томе одмах известити. — Тај се пропис трг. законика односи не само на случај ако купац хоће да од уговора одустане, него и на случај ако хоће да тражи снижење куповне цене. — Изузетак

од тога правила је случај ако је продавац приговоре, иако доцне стављене, узео на знање.

Касациони суд Б. одељење у Новом Саду
Г. 837-1929.

Касациони суд услед ревизионе молбе тужитеља пресуду Апелационога суда разрешава и тај суд упућује на даљи поступак и доношење нове одлуке у којој се има решити и питање која ће странка сносити и трошкове ревизионога поступка, који се овим за тужитеља установљавају у своти од 1240 динара (хиљаду две стотине и четрдесет динара) а за тужену у своти од 520 динара (пет стотина и двадесет динара).

Разлози: У смислу § 346 трг. зак. дужан је купац робу која је послата из другог места, пошто је преузме, неодложно испитати и ако роба не одговара уговорним условима, продавца о томе одмах извести. Овај пропис односи се не само на случај ако купац хоће да од уговора одустане, него и на случај ако хоће да тражи снижење куповнине.

Међу странкама је неоспорно то, да је од 25 вагона дрвета, које је тужитељ имао да лиферије, лиферовао свега око 22 вагона, а да пет вагона није ни до данас лиферовао. Тужитељ тврди да је тужена болница од послатих 22 вагона дрвета преузела 8 вагона 3 новембра 1922, а 7 вагона 10 новембра исте године, којим пошиљкама да уопће није приговорила; да је 1 вагон преузела 11 новембра исте године, којима да је приговорила тек 16 новембра, 3 вагона пак 18 новембра а да је приговорила тек 24 новембра исте године. Како уговорени квалитет дрвета (младе букове цепанице прве врсте) нису такве особине дрвета које би се могле установити тек после дужег времена, нити се мане у погледу тих квалитета дрвета могу квалификовати скривеним манама, мора се и у конкретном случају примити навод тужитељев, да је тужена била дужна приговорити каквоћи дрвета одмах по примитку пошиљака, и о томе тужитеља извести. Околност да тужена болница није појединац него јавна установа, не може утицати на императиван пропис трг. закона, да је купац робу дужан одмах испитати и о томе продавца одмах и извести, утолико пре, што се у конкретном случају квалитет дрвета, да послато дрво нису цепанице него облице, могао установити на први поглед, и без стручњака. Да се, међутим, могао установити и само путем стручњака, тужена није ни тврдила да стручњака, на основу чијега би прегледа

каквоћи дрвета могла приговорити, по примитку пошиљака не би била могла одмах наћи.

Пропис § 34) трг. законика не би могао добити примену само у том случају, ако продавац није правио питање од тога што је купац квалитету робе доцне приговорио, односно ако је приговоре, иако доцне стављене, узео на знање. Из телеграфскога одговора тужитељева од 27 новембра 1922 види се само толико, да је тужитељ био пристао да се квалитет дрвета, уз асистенцију и његовога опуномоћеника прегледа и да је то, одиста, посредством јавнога бележника и учињено. Како се, међутим, из прикљученога телеграма не види и то да би тужитељ приговоре тужене у погледу квалитета робе узео био на знање, иако они нису стављени одмах после пријема пошиљака; како се из чињеничног стања ствари, установљенога по Апелационом суду, не види ни то, када су поједине пошиљке дрвета од тужене болнице примљене и када је тужена у погледу појединих пошиљака приговоре ставила, односно о овима тужитеља известила, ваљало је услед ревизионе молбе тужитеља предмет вратити Апелационом суду и упутити га на даљи поступак.

Дужност ће, према томе, Апелационога суда бити нарочито та, да установи, да ли је опуномоћеник тужитеља при установљењу каквоће дрвета, посредством јавнога бележника, давао какву изјаву да сматра да је приговор туженога у погледу квалитета дрвета одоцњен; односно да ли његово учествовање у смотри одржаној ради установљења квалитета дрвета, значи да је тужитељ приговор туже нога гледе каквоће робе узео к знању, иако је он доцне стављен, те да ли је тужитељ, по примитку телеграма тужене од 24 новембра 1923, давао иначе какве изјаве о томе да приговор као одоцњен не узима на знање; односно да га узима на знање и из чега се то даје закључити? Дужност ће бити Апелационога суда да установи стање ствари и у томе погледу, када је тужена поједине пошиљке дрвета примила, у каквој количини и да ли је и када приговоре у погледу појединих пошиљака ставила?

Расположење у погледу ревизионих трошкова оснива се на прописима §§ 543 и 508 грађ. п. п.

Нови Сад, 9 децембра 1930.

*

Није потребна исправа у см. мин. нар. бр. 4420-1918,

ако се не ради о отуђивању некретнина, него о подели оставинских некретнина међу наследницима.

**Касациони суд Б. одељење у Новом Саду
Г. 981-1929.**

Касациони суд услед ревизионе молбе тужитељице пресуду Апелационога суда разрешава и тај суд упућује на даљи поступак и доношење нове одлуке, у којој се има решити и питање која ће од странака сносити и трошкове ревизионога поступка, који се овим за тужитељицу установљавају у своти од 850 дин. (осам стотина и педесет динара) а за туженога у своти од 930 дин. (девет стотина и тридесет динара).

Разлози: Тужитељица тврди да је наводну нагодбу склопила са туженим и са својим другим братом зато, да јој браћа у сврху извршења очевога налога, садржаног у даровном уговору од 20 децембра 1902, даду сваки по два јутра земље; да је та нагодба, дакле, била управо нагодба о подели иметка, осталог иза оца парничних странака, од кога тужитељица није добила наводно ништа, док је према поменутом даровном уговору требала од туженога добити једно јутро земље и 200 круна, или уместо земље 700 круна. — Касациони суд налази да у случају ако тај навод тужитељице стоји, за ваљаност нагодбе о подели оставинскога иметка међу наследницима, не би било потребно писмено у смислу мин. нар. 4420/1918, јер се у том случају не би радило о отуђивању некретнина него о издавању тужитељичиног наследног дела. — Како би пак чињеницу да је тужитељица у време склапања нагодбе била малолетна, могла напасти само тужитељица а не и тужени, не може за ваљаност нагодбе (иако је она била можда онерозна) бити сметња ни то, што је тужитељица у време нагодбе била, можда, малолетна. Могла би тужитељица тражити, међутим, упарничена два јутра земље само у том случају, ако би успела да докаже да је таку нагодбу са туженим у истини склопила. У сваком би случају пак могла тражити извршење очевога налога садржаног у даровном уговору од 20 децембра 1902, који се захтев, као мањи, мора сматрати садржаним у тужбеном захтеву, који је већи, чак и у случају ако тужитељица и не би успела да докаже да је доцнијим поравнањем тужени пристао да јој уместо једнога јутра изда два јутра некретнине. Оба се захтева, међутим, односе на издавање наследног дела.

Како, међутим, Апелациони суд чињенично стање ствари у погледу горњих питања није установио, ваљало је пред-

мет вратити и Апелациони суд упутити да, настављајући поступак, донесе нову одлуку.

Расположење у погледу ревизионих трошкова оснива се на прописима §§ 543 и 508 грађ. п. п.

Нови Сад, 9 децембра 1930.

*

Дејство пуномоћи у см. § 1022 аустр. грађ. законика престаје, по правилу, смрћу опуномоћитеља.

**Касациони суд Б. одељење у Новом Саду
Г. 784-1929.**

Касациони суд ревизиону молбу тужитељнице одбија и осуђује ју, да туженима, на руке правозаступника им, плати, у року од 15 дана под претњом оврхе, 770 динара (седам стотина и седамдесет динара).

Разлози: Апелациони суд је усвојио по првостепеном суду установљено чињенично стање ствари: да тужитељица није успела да докаже да је пок. М. И., који је у Америци умро крајем 1915 године, био дао пуномоћ, такођер сада већ покојном М. В., да му некретнине које је тужитељица купила прода. Ни код Апелационога суда није тужитељица, међутим, нити продуцирала писмо, нити пак понудила сведоке, којима би могла доказати да су сведоци читали то наводно писмо пок. М. И., којим овај даје пуномоћ М. В. да му некретнине прода. Од преслушаних сведока није ниједан посведочио, да је то писмо био читао, него само неки од сведока знају да је М. В. тврдио да писмо садржи таку пуномоћ. Није, према томе, основана жалба тужитељице да је Апелациони суд овако чињенично стање ствари установио у противности са списима.

Установио је Апелациони суд као чињеницу и то, да је тужитељица некретнине купила током 1916 године, које стање ствари тужитељица не напада. Како је пак М. И. умро у Америци 31 децембра 1915 год., правилно је изрекао Апелациони суд да је дејство пуномоћи у смислу § 1022 аустр. грађ. законика смрћу опуномоћивоца престало, јер ни тужитељица не тврди да је наводна пуномоћ била дата са дејством и после смрти опуномоћивоца. — Остале жалбе тужитељице као беспредметне отпадају, те их стога Касациони суд није ни узимао у разматрање.

Расположење у погледу ревизионих трошкова оснива се на прописима § 543 и 508 грађ. п. п.

Нови Сад, 2 децембра 1930.

КАСАЦИОНА КРИВИЧНА ПРАКСА КАСАЦИОНОГ СУДА Б. ОДЕЉЕЊА У НОВОМ САДУ

ОБЈАВЉУЈЕ: ДР. БОГОСАВЉЕВИЋ ЕМИЛИЈАН
КАСАЦИОНИ СУДИЈА

Бр. Кре 57-17-1931. — 15-IV-1931.)

Касациони суд даје места ревизији оптуженога уложеној због повреде материјалног закона означене у чл. 337 т. 1. сл. б. с. кр. п., те на основу чл. 350. т. 5. с. кр. п. уништава пресуду првостепеног суда и на основу чл. 280. с. кр. п. ослобађа оптуженога од оптужбе и последица. Разлози: Против пресуде првостепеног суда уложио је оптужени између осталог и ревизију због повреде материјалног закона означене у чл. 337. т. 1. сл. б. с. кр. п. зато, што постоји околност која искључује кривицу његову, пошто није знао, у време кад је дело починио, да оштећена није навршила 14 година. Ревизија је основана,

По установљеном стању ствари од стране првостепеног суда, које је установљено на основу правилне примене кр. поступника, оштећена је била тако развијена, да је изгледала да има више од 14 година. Осим тога су родитељи оштећене код жене Ч. Б., на чијем су салашу оптужени и оштећена служили, тражили повишицу плате за оштећену, наводећи да је навршила 14 година.

Из горе наведених чињеница, овај суд налази, да је оптужени био у оправданој заблуди, да је оштећена навршила 14 година, кад је инкриминирано дело починио.

Како у смислу чл. 19. кр. з. неће бити одговоран за умишљено кривично дело ко у времену учињења дела није знао за које од битних обележја бића кривичног дела, те, како се у смислу чл. 273. од. 1. кр. з. за биће овог кривичног дела тражи, да женско лице није навршило 14. годину, то у конкретном случају, обзиром на то да оптужени у време почињења дела није знао, да оштећена није навршила 14. годину, већ је напротив због горе наведене околности потпуно оправдано држао да је оштећена навршила 14. годину, то постоји околност, која у смислу чл. 19. кр. з. искључује кривичну одговорност оптуженога.

Како је првостепени суд ипак оптуженога прогласио кри-

вим и осудио, то је починио повреду материјалног закона означену у чл. 337. т. 1. сл. б. с. кр. п.

*

(Бр. Кре. 104-52-1931. — 13-V-1931.)

Касациони суд ревизију одбацује.

Међутим на основу чл. 346. т. 3. с. кр. п. из службене дужности поништава пресуду првостепеног суда због повреде материјалног закона означене у чл. 337. т. 3. с. кр. п. у овом делу, којим је одмерена главна казна, те оптуженога кажњава на основу законских наређења наведених у диспозитиву првостепене пресуде на казну робије у трајању од 9 година.

Разлози: Против пресуде првостепеног суда уложио је оптужени у првом реду ревизију због повреде материјалног закона предвиђене у чл. 337. т. 1. сл. б. с. кр. п. зато, што није установљена у корист оптуженога нужна одбрана, која искључује кривицу.

Ова је ревизија без темеља, јер према чињеничком стању, које је на основу правилне примене кривичног поступка, установио, првостепени суд и које је зато меродавно и за овај суд оптужени, — који је из заседе чекао оштећене, — нагао је на оштећене и извршио у грех му уписано дело.

Даље је оптужени поднео ревизију због повреде материјалног закона означене у чл. 337. т. 2. с. кр. п. зато, што је на кривично дело примењен такав кривични закон, који се на њ не може применити. Наиме би се кривично дело имало квалификовати или по чл. 167. од 4 или по чл. 178. кр. з.

Ни ова ревизија није темељита, јер према установљеном стању ствари од стране првостепеног суда нема никаквих података да је оптужени кривично дело починио намах доведен без своје кривице у јаку раздраженост и то нападан или великим увредама од стране оштећених, како то прописује чл. 167. од 4 кр. з.

Из установљених пак чињеница да је оптужени употребио колац, дакле средство с којим се лако може усмртити човека и да је ударио оштећене по глави, која, кад се повреди настаје опасност за живот, а то је оптужени морао знати, тачно је извео првостепени суд, да је намера оптуженог

женога била уперена на лишење живота а не на повреду тела.

Међутим је првостепени суд повредио материјални закон означен у чл. 337. т. 3. с. кр. п., када је при одмеравању казне применом чл. 71. т. 3. кр. з., одмерио оптуженоме казну робије у трајању од 10 година. Наиме чл. 70. кр. з. садржи у себи прописе који служе као основица за одмеравање казне, док чл. 71. кр. з. садржи одредбе за ублажавање казне. Када се дакле одмерава казна без ублажавања, има се учинити позив само на чл. 70. кр. з. и према околностима, које се имају држати у виду по овом члану треба се приближавати максимуму или минимуму предвиђене казне. По чл. 70. кр. з. дакле не може се сићи испод минимума казнене ставке. Али када суд установи да предлежи једна или више околности због којих казна треба да се ублажи онда се казнене ставке прописане за то кривично дело, морају ублажити према прописима т. 1—5 овог члана. Да се ово и овако ублажавање мора изрећи када је чл. 71. кр. з. примењен, то произлази из речи „треба“, која је у од. 1 овог члана употребљена. Како је у конкретном случају, за инкриминирано дело прописана временска казна робије најмање 10 година (чл. 167 од. 1. кр. з.), то се казна са применом 71. т. 3. кр. з. мора спустити испод 10 година, а може се према околностима иначе одмерати до најмање законске мере те врсте казне, т. ј. до 1 године робије.

Према томе се у конкретном случају имала казна одмерити испод 10 година робије, јер је чл. 71. т. 3. кр. з. правноснажно примењен.

Како је првостепени суд ипак одмерио казну робије у трајању од 10 година, то је прекорачио своју казнену власт, те је починио повреду материјалног закона означену у чл. 337. т. 3. с. кр. п., на коју се овај суд, у смислу чл. 352. од. 2, има из службене дужности да обазре.

*

(Бр. Кре 266-26-1930. — 13-V-1931.)

Касациони суд уништава пресуду окружног суда по службеној дужности у смислу чл. 344. од. 3. ст. 2. у вези чл. 338. од. 5. и 352. од. 2. и 346. од. 2. ст. 3. с. кр. п. и то због повреде материјалног закона означене у чл. 337. т. 1. сл. б.

с. кр. п., те се оптужени ослобађа од оптужбе на темељу чл. 280. од. 1. ст. 3. с. кр. п.

Разлози: Оптужени је проглашен кривим што је 9. маја 1926. године у Србобрану намерно али без намере на убијство бацрио циглу на сштећеног тако, да га је погодио у уста и избио му 6 зуба. У овом је учину првостепени суд нашао обележја злочина из чл. 479. кр. з. кажњава робијом или заточењем до 3 године; док би по старом к. з. то дело имало обележја престапа из чл. 301. ст. 2. кажњиво по чл. 302. од. 1. ст. 2. затвором до 1 године и у новцу до 1000 динара. Пошто досадањи к. з. не познаје квалификовану повреду тела т. ј. кад је учинитељ повредио неки мање важан део тела човечијег, пошто је повреда тела залечива била за 10 дана, то је стари к. з. блажи, јер се по старом к. з. ово дело квалификује као преступ.

Будући је стари к. з. блажи од новог кр. з., то је на основу чл. 2. требало применити стари к. з.

Осим тога је првостепени суд морао да установи, да је у овом случају наступило застаревање права гоњења тог кривичног дела и то зато, јер према чл. 78. од. последњи правона гоњење застарева за две године ако је за преступ прописана казна затвора до 1 године. Како је пак протекло два пута толико време колико се по закону за застарелост правона гоњење за то дело тражи, то је у смислу чл. 79. од. 3. ст. 2. наступила застара. Пошто првостепени суд није тако поступио, повредио је материални закон из чл. 337. т. 1. сл. б. с. кр. п. на коју се околност овај суд имао да обавре из службене дужности.

Закон о земљишним књигама

На реферат Мајинског дра Косте, секретара Адв. Коморе у Новом Саду, на скупштини Савеза Адвокатских Комора Краљевине Југославије 29 марта 1931 год., који је отштампан у броју 3, 4 и 5 „Гласника“, — примили смо од г. Игњатовића дра Николе, претседника Апелационог суда у Новом Саду ову исправку:

У броју 3. 4. и 5. „Гласника“ Адвокатске Коморе у Новом Саду, за месец мај, саопштен је реферат г. Мајинског дра Косте, секретара те коморе, поднесен Скупштини Савеза у Загребу. У овом се реферату спомиње и распис претседника Апелационога суда у Новом Саду, издат под Бр. Претс. I. Б. 2—2.—1931., па се за тај распис тврди, да је „погрешан“ и „противзаконит“.

Оваква тврдња може да буде заснована само на погрешном схватању постојећих правних прописа са подручја Апелационог суда у Новом Саду.

Познато је, да су како Закон о земљишним књигама, тако и садашњи наш пројекат Закона о ванпарничном поступнику, у главном преводи аустријског закона, овај потоњи још допуњен са најновијим аустријским новелама. Ова се два закона у питању оверавања потписа допуњују. Закон о земљишним књигама на име у свом §-у 36. само толико наређује, да потписе оверава суд (не означавајући ни то *који суд*), или јавни бележник, док пројекат Закона о ванпарн. поступку — као допуну горњег §-а 36. — садржи прописе у том погледу *који суд у ком случају и на који начин* има да врши то оверавање. Да су оба ова прописа у исто време ступила на снагу, ствар би била јасна за свакога. Међутим пројекат Закона о ванпарничном поступку још није ступио на снагу, услед чега у погледу тога питања: *који суд, када и како* има да врши оверавање потписа, још увек важе досадашњи закони појединих правних подручја, и важиће све дотле, док их не стави ван снаге Закон о ванпарничном поступку који у свом §-у 290. садржи прописе у погледу сва три питања, а по овим прописима оверење у првом реду врши јавни бележник, а само кад таквог нема или је спречен, онда *срески суд*.

На подручју Апелационог овог суда, горња питања у предмету оверавања потписа, нормирана су у §-у 99. зак. чл. LIV: 1912. Овај § не стоји у противности са §-ом 36.

Закона о земљ. књигама — као што се то тврди у реферату, и услед тога ни није стављен ван снаге — већ га баш допуњује, исто тако, као што неће стојати у супротности ни § 290. пројекта (у колико се усвоји онако, како је сада стилизован), који у главном садржи исте прописе као и § 99. зак. чл.: LIV: 1912.

Шта више, када би се прихватило то нетачно стајалиште, које је г. референт заступао у име Адвокатске коморе у Новом Саду, наиме, да је §. 36. Закона о земљ. књигама ставио ван снаге §. 99. зак. чл. LIV. 1912., онда би настало то немогуће стање, да на подручју Апелационог суда у Новом Саду не би имали прописа у том погледу, *који* суд, и што је најглавније *на који начин* има да врши оверавање потписа, јер немамо другог законског прописа сем горњег §-а 99. који одређује: *када и како* има *срески* суд да врши оверавање потписа.

Распис претседника Апелационог суда, у коме су подручни судови упозорени на сада још важећи §. 99. зак. чл. LIV: 1912., дакле нити је „погрешан“, нити је „противзаконит“, него је баш заснован на постојећим законским прописима.

Из Адвокатске Коморе

Прва главна скупштина чланова Пензионог Фонда

Прва главна скупштина Пензионог Фонда Адвокатске Коморе у Новом Саду одржана је 21 јуна т. г.

На скупштини је обављено конституисање.

За чланове Управног Одбора Пензионог Фонда су једногласно изабрани:

Др. Моч Александар из Н. Сада, Др. Павлас Игњат из Н. Сада, Др. Матић Милан из Н. Сада, Др. Ковач Бодог из Н. Сада, Др. Секулић Милан из Н. Сада, Др. Ивковић Иван-декић Мирко из Суботице, Др. Бојанић Петар из Вел. Кикинде, Др. Пајић Ђорђе из Панчева. За заменике се бирају: Др. Могин Сава из Н. Сада, Др. Арадски Димитрије из Н. Сада, Др. Мацак Матија из Н. Сада, Др. Ђурић Давид из Сомбора.

За чланове Надзорног Одбора Пензионог Фонда су једногласно изабрани:

Др. Кауримски Мирко Фрида из Н. Сада, Др. Тапавица Ђорђе из Новог Сада, Јегдић Јован из Новог Сада, Др. Жупански Славко из Вел. Бечкерека, Др. Беланић Марко из Вел. Кикинде. За заменике се бирају: Др. Дохањ Јулије из Н. Сада, Др. Ђурић Славко из Н. Сада, Др. Ђурић Никола ст. из Вршца.

За чланове изабраног суда су једногласно изабрани:

Др. Бокшан Милош из Н. Сада, Др. Лустиг Фердинанд из Н. Сада, Др. Глигоријевић Миливој из Н. Сада, Др. Недељковић Ђорђе из Н. Сада, Др. Табаковић Ђорђе из Н. Сада, Др. Вермеш Имре из Н. Сада, Др. Кавецкић Петар из Н. Сада, Др. Тодоровић Коста из Н. Сада, Др. Медаковић Душан из Н. Сада, Др. Шварц Јован из Н. Сада, Др. Купусаревић Михајло из Н. Сада, Др. Станковић Василије из Н. Сада, Др. Јанковић Жарко из Вел. Кикинде, Др. Милетић Живко из Беле Цркве, Др. Кречаревић Александар из Сомбора, Др. Гутман Сигмунд из Сомбора, Др. Кнежевић Милош из Сенте, Др. Кенђелац Миливој из Суботице, Др. Чипчић Сима из Новог Бечеја, Др. Грабер Ладислав из Панчева.

За фискала Пензионог Фонда је једногласно изабран: Др. Радосављевић Петар.

Уједно је решено, да се за покриће издатака Пензионог Фонда одобрава свота од 100.000 динара с тим, да у колико би било потребно да Управни Одбор може дићи позајмницу из Фонда Адвокатске Коморе у Новом Саду и да накнадно са издацима обрачуна, а предлог прорачуна да поднесе наредној скупштини на одобрење.

Седница Управе Пензионог Фонда

Управни Одбор Пензионог Фонда одржао је 11 јула т. г. своју прву седницу. На овој је седници издато упутство претседништву, да по потреби попуни персонал Адв. Коморе, који ће вршити послове пензионог фонда, даље, да установи пословне књиге и све оно што је потребно за правилно функционисање фонда.

Истота дана је одржана и седница надзорног одбора, на којој је за претседника изабран Каурински др. Мирко Фрида, адв. из Н. Сада.

Окружница претседништва Пензионог Фонда

Претседништво Пензионог Фонда послало је свима члановима окружницу, да чланови ради састављања пословних књига одмах пријаве ове податке:

- 1) дан и година рођења члана фонда уз прилог извода из матице рођених;
- 2) име и дан рођења супруге уз прилог крштенице и венчанице;
- 3) име и дан рођења брачне, ванбрачне и адоптиране деце уз прилог крштеница и судских одлука за ванбрачну и адоптирану децу;
- 4) име и место пребивања корисника у смислу последња два зачала § 6 правилника.

Уједно је ради олакшице плаћања доприноса сваком члану послано 12 комада поштанских уплатних чекова.

Најпосле су упозорени сви чланови Коморе, у смислу Правилника о издавању припомоћи (посмртнине) да означе особу, којој ће се ова припомоћ исплатити у случају смрти.

Месечни извештај

Од 11. маја 1931. до укључиво 14. јула 1931. г. убележени су код Адвокатске Коморе ови адвокати:

- 26. маја 1931. Др. Аџић Иван, Сомбор
- 26. маја 1931. Др. Коњовић Федор, Сомбор
- 27 маја 1931. Др. Рауш Алфред, Оџаци
- 19. маја 1931. Лопушина Петар, Вел. Кикинда
- 1. јуна 1931. Др. Ледерер Мирослав, Нови Сад
- 13. јуна 1931. Милошевић Александар, Вршац
- 29. јуна 1931. Др. Радивојевић Душан, Панчево
- 29. јуна 1931. Др. Цет Јован, Дарда
- 30. јуна 1931. Мишков Душан, Бачка Паланка
- 8. јула 1931. Кокушкин Александар, Бачко Петрово Село
- 10. јула 1931. Хербут Евгенија, Руски Крстур

По молби брисани су из именика адвоката:

- 10. јуна 1931. Др. Хаџи Коста ст., Нови Сад

Услед смрти брисани су ови адвокати:

- 22. маја 1931. Др. Вајтнер Јосиф, Вршац
- 18. маја 1931. Др. Топаловић Борислав, Вршац

Од 11. маја 1931. до укључиво 14. јула 1931. убележени су ови адвокатски приправници:

- 29. маја 1931. Томицки Димитрије, Вел. Бечкерек
- 4. јула 1931. Будишин Угорица, Вел. Кикинда
- 6. јула 1931. Француски Иван, Нови Сад
- 20. јуна 1931. Др. Шер Едуард, Сомбор
- 23. јуна 1931. Задор Андрија, Вел. Бечкерек
- 29. јуна 1931. Мијатовић Војин, Нови Сад

Услед положеног адвокатског испита брисани су из именика адвокатских приправника:

- 26. маја 1931. Др. Аџић Иван, Сомбор
- 26. маја 1931. Др. Коњовић Федор, Сомбор
- 27. маја 1931. Др. Рауш Алфред, Оџаци
- 19. маја 1931. Лопушина Петар, Вел. Кикинда
- 13. јуна 1931. Милошевић Александар, Вршац

29. јуна 1931. Др. Цет Јован, Дарда
30. јуна 1931. Мишков Душан, Бачка Паланка
7. јула 1931. Кокушкин Александар, Бачко Петрово Село
10. јула 1931. Хербут Евгенија, Руски Крстур.

**Легитимација адвоката и адвокатских
приправника**

Адв. Комора је окружницом позвала све адвокате и адв. приправнике да пошаљу по две фотографије у величини 8×6 и у име трошка 20 дин. за истављање легитимације.

По налогу претседништва умољавају се адвокати и адв. приправници да предњем захтеву Адв. Коморе што пре удовоље. —

Рад нашег Савеза у Загребу

Примена нових закона у пракси

Реферат *Пинџеровића* *дра Мидована* из Осијека на скупштини Савеза Адвокатских Комора у Загребу дне 29. марта 1931.

Компликованост савременог друштвеног и привредног живота одражава се у новом југославенском законодавству. Оно својом сложености с једне стране у све већој мери принуђава странке да се служе адвокатима, а с друге стране онемогуђује странкама, да исправно пресуде и оцене рад адвоката.

Потребно је стога да нови закони уреде права и дужности адвоката тако да буду зајамчене поузданост, способност и независност правних заступника и странака пред властима.

Колико је ново законодавство компликовано, оно је и уско повезано, те представља — заједно са постојећим прописима — једну органску целину. Нема области права, која с осталим областима не би стајала у најужој вези. Исправно разумевање и по том ваљан ред у свакој од области права зајемчује само и једино познавање *целог правног уређења државе*. Странка не може бити ни пред финансијалном ни опћом управном власти ни уопће пред ма којом власти *ваљано* заступана по особи, која не познаје приватно право и судовање. Сви облици пререза и све јавне пристојбе, сва права и интереси странака пред управним властима саздани су на приватноправном систему, који обухвата цео друштвени и привредни живот пучанства. *Засебне уштанове финансијско-правних и управних заступника* крће стога не само сталешки интерес адвоката, већ и добро схваћене интересе странака. К томе долази још и то, да ни прва ни друга група ових специјалних заступника не може развити сталешке свести, која је сама по себи јамство за исправност особе и рада правног заступника, јер у та звања улазе и улазиће правници више или мање случајно, силом прилика, без нарочита позива у себи, а осим тога немају та звања сталешке репрезентације, ни дисциплинске власти, којој би се странка могла обраћати, када овакав заступник повреди њена права и интересе и огреши се о своје дужности.

Интерес дакле не само адвокатског staleжа него и странака тражи, да се у будуће не давају више концесије за фи-

навцијско-правно заступање и да се укину одредбе § 116. ал. 7. и 8. закона о непосредним порезима. Надаље, да се из основе закона о радњама бришу одредбе §§ који говоре о обрту посредовања пред управним властима.

Потребно је, да делокруг адвоката, како је описан у § 1. закона о адвокатима, остане неокрњено подручје адвокатске делатности.

Хитна је пак потреба, да се укине 8. ал. § 116. закона о непосредним порезима, која овлашћује финансијско-правне заступнике на заступање пред управним судовима, пак да остану неизмењене одредбе § 31. и 47. закона о државном савету и управном суду и § 55. закона о пословном реду тих судова, које познају само јавне правозаступнике тј. адвокате.

Племенити позив адвокатског staleжа да брани свакога, који има да одговара пред властима, излази се повређен окружницом министарства војног и морнарице, која ускраћује адвокатима право да бране пред *војним судовима*. То питање налази се данас пред Држ. Саветом и зато нећу да више о њему говорим.

Уопће све јавне власти имаду строго испитати постојање законских услова код оних особа, које се пред њима као заступници странака појаве.

Интерес адвоката као и странака противи се и изнимним одредбама §§ 3. и 5. ал. 2. закона о *јавним бележницима*, које дозвољавају јавним бележницима заступање странака пред судом, јер су те одредбе у протусловљу с положајем лица јавног поверења и објективног заступника власти, када раде као изасланици судова.

Адвокату, који као заступник странака у парницама критички побија или опет брани правну ваљаност правне исправе, не може се порећи, да је на темељу тога у контрадикторним правним расправама стеченог практичног искуства у првом реду, и то баш у интересу самих странака зван, да саставља правне исправе. Међутим новим законом о јавним бележницима ово је деловање адвоката готово потпуно онемогућено, а поврх тога и самим је странкама услед потребе оверавања исправа наметнут компликован, дангубан и скуп доказ идентитета.

У Хрватској, Војводини и Босни није за *груншовну књигу* требало оверених исправа; оне су се потписивале пред сведо-

цима, а да ипак није ради тога долазило до злоупотреба, које би оправдавале садању присилност оверавања.

Ове су формалности строге и теретне навластито у мање важним стварима, како то и сам *нови земљишно-књижни закон* увиђа изузимајући од потребности оверавања исправе до вредности од Дин. 1.000 —. Међутим та је граница одвише ниска. Тако ситних вредности у земљишно-књижном промету готово и нема. Ово изузимање било би делотворно тек онда, када би се ова граница барем на Дин. 30.000 — повисила тј. до просечно највишег износа задужења малог сељака, који износ одговара и вредности сеоске куће малог сељака. Потребно је свакако сељака до те вредности ослободити терета трошкова и доказа идентичности спојених с оверавањем исправа.

Нови стечајни закон у своме § 86 и онај о принудном равнању ван стечаја у § 18. не сграничавају суд у праву избора и именовања управитеља и зато омогућују да управитељем буде свако непорочно, поуздано и стручно лице. Али и ови закони траже да особа управитеља буде стручна с обзиром на особеност или врсту масе односно дужниковог пословања, а то значи, да ће у претежним случајевима требати правник, који својом спом и правном квалификацијом једини зајемчује исправан рад на ликвидацији односно установљењу имовине, што представља главни део послова управитељевих. За оцену питања, да ли неко (поглавито тражбине) постоји, какове су могућности његове реализације, за саобраћај са судом итд. прикладан је само правник. Па ипак имаде судова у земљи, који цитиране одредбе стечајног закона и оне о равнању тако тумаче и проводе, да адвокате уопће више не имају управитељима масе односно равнања. Нема сумње, да је то и на штету веровника.

Државна правобраниоштва, а поготово окружне уреде за осигурање радника и друге јавне установе заступају редовно правнички неквалификована лица, дакако често на штету оних, које заступају. Поврх тога уживају та лица односно установе, које она заступају, протавно начелу једнакости пред судом, напрама адвокату као заступнику противне стране изниман положај: док је адвокат присиљаван, да расправља о новим, по протустранци на самој тој расправи изнесеним доказима, јер му судови не дозвољавају одгоду расправе, да се може о новотама са странком споразумети, дотле ови заступници јавних установа без нарочита образложења, а често и без икакова

разлога одгађају, без таксе дакако, расправе и завлаче поступак.

Обзиром на преоптерећеност послова код окружних судова те с долажењем странака из вањских срезова у седиште окружних судова спојене трошкове и дангубу потребно је проширити *надлежност средских кривичних судова*, и то барем гледе дела *против части*, а евентуално и против других преступа.

Адвокатски staleж радосно поздравља мере, које су попримљене у циљу *поспешења судовања*, *ali est modus in rebus*. Брзина, којом се данас решавају парнице, на штету је и квалитету рада и угледу наших судова.

С данашњим бројем судија и уз данашње поманкање стручно квалификованих манипулативних чиновника код судова сматра адвокатски staleж, да се не може увести у живот нови грађански парнични поступак.

У погледу новог законодавства и његове примене предлаже се стога ова *резолуција*:

Савез Адвокатских Комора Краљевине Југославије у својој I. редовитој годишњој скупштини, одржаној дне 29. марта 1931. у кр. главном граду Загребу,

п р е д л а ж е :

1. да у § 1. Закона о адвокатима описани делокруг имаде остати подручјем искључиво адвокатске делатности, те би се имала укинути засебна установа финансијских правних заступника, а у нацрту закона о обртима брисати одредбе о обрту посредовањем код управних власти, нарочито пак укинути одредбу § 116. ал. 8. закона о непосредним порезима гледе заступања пред управним судовима по финансијско-правним заступницима.

2. да се окружницом упуте судови, да новим стеч. законом и оним о поравнању ван стечаја није ограничено именовање адвоката за управитеља масе односно поравнања.

3. Да се новелом кривичног поступника прошири надлежност средских судова гледе преступа, барем оних против части, а евентуално и других.

4. Да се граница, до које није у земљишно књижном промету потребна овера исправе, подигне од Дин. 1000 — до барем 30 000.—.

5. Да државни ерар и остале јавне установе имаду бити заступане по правнички квалификованим особама, евентуално као и у другим земљама, по адвокатима, те да се судови имаду упутити, да ни у пракси тим јавним телима не дају изнимна овлаштења, која се косе с начелом једнакости странака пред судом.

6. Да се ублажи превелика поспешеност у решавању старих парница, а да се пре ступања на снагу новог грађанског поступника свакако број судија примерено повиси, те код судава створи довољан кадар стручно квалификованих манипулативних чиновника.

Нацрт закона о социјалноме осигурању у вези са Законом о адвокатима

Реферат *Шолц дра Људевиша*, адвоката у Вараждину, на скупштини Савеза Адв. Комора у Загребу од 29. марта 1931.

Нацрт пројекта Закона о социјалном осигурању садржава у два смера установе, које су од интереса за адвокатски staleж. Једне се тичу обвезе осигурања адвокатских приправника (§ 3. ал. 2. и § 4. н. п. з. о. с. о.), а друге нормирају положај адвоката код решавања спорних питања опћег осигурања (глава XXII §§ 209., 210. ал. 2. и 3. н. п.)

I. Обвезно осигурање адвокатских приправника

Према установама Нацрта Пројекта, садржаним у § 3. ал. 2. и § 4., обвезани су и а. п. на опће осигурање, које се по том Нацрту протеже на осигурање за случај: 1. болести, 2. изнемоглости, старости и смрти, те 3. за случај несреће, будући да они на основу становитог правног односа дају своју умну снагу под најам, а према установама §§ 4.—9. н. п. нису изузети од опћег осигурања.

Осигурање а. п., како га предвиђа Нацрт Пројекта, не може да задовољи нити а. п. нити одветнике, Прве стога не што висива њихових уплата никако не одговара користима, које а. п. од осигурања прима, а потоње не може задовољити зато, што све користи од уплата за осигурање у случају изнемоглости, старости и смрти прима опће осигурање, прем оно гледом на установе Н. П. те гледом на доба и staleж а. п. у том

смеру сноси врло малени и временски ограничени ризико, док адвокатско осигурање (Мировински Фонд Адв. Коморе у Загребу), у које а. п. након довршене праксе прелази, од тих уплата нема никаквих користи, унаточ томе што Мир. Фонд А. К. одмах након њиховога прелаза сноси на неодређено време велики ризико за случај њихове смрти, инвалидитета и старости.

Да узмогнемо установити размер дужности и права платежне обвезе и погодности, што их за а. п. Нацрт Пројекта предвиђа, узећемо за темељ месечну плаћу од 1.500.— Дин. По таквој месечној плаћи ушао би а. п. по Н. П. у седми наднични разред, са обезбеђеном надницом од 60 Дин. (§ 23. н. п.). Принос од тог осигурања за случај болести износио би дневно 3 Дин. (§ 25. ал. 1. н. п.); принос за случај изнемоглости, старости и смрти износио би дневно 1 Дин. 80 п. (§ 29. н. п.), а принос за случај несреће, у колико буде једнак досадашњем, око 2 Дин. 35 п. дневно (§§ 31., 32. и 33. н. п.), или месечно у свему 178 Дин. 75 п., годишње 2 145 Дин., односно кроз 4 године приправничке праксе код одветника или кр. јавног бележника 8.500 Дин. (§ 5. з. о. а.), од које своте плаћа приправник 2.880 Дин., а одветник 5.700 Дин. (§ 36. гл. 6. и 8. н. п.).

Од ових 8.500 Дин. отпада кроз четири године или на случајеве изнемоглости, старости, смрти и несреће 4 980 Дин. или код попречног броја од 160 адвокатских приправника кроз један квадригениј: 796.800 Дин.

Насупрот овим платежним дужностима прима а. п.:

1. За случај болести према § 47. Нацрта Пројекта бесплатну лекарску помоћ, лекове, завоје и помоћне справе за лечење на време од 26 недеља (пола године), а у ограниченој мери примају те погодности и чланови његове обитељи. Уз то добива осигураник хранарину кроз највише 26 недеља у висини од 20 Дин., евентуално 40 Дин. дневно (§§ 47. и 48. н. п.).

Ако роди брачни друг осигураников, прима исти за родилу примаљску помоћ, лечење, лекове и мање помоћне справе за лечење.

2. За случај изнемоглости и старости прима осигураник ренту за изнемоглост и старосну ренту (§ 72. н. п.). Рента за привремену изнемоглост износи половину хранарине, а рента за трајну изнемоглост и старосна рента зависи од трајања осигурања и просечне обезбеђене наднице у последњих 5 година.

осигурања (§ 75. н. п.). Право на ренту за случај изнемоглости стиче се тек након 520 недеља, или 3640 календарских дана.

За случај смрти прима осигурано лице погребнину од 300 Дин. и посмртну припомоћ у висини од тридесетероструке обезбеђене наднице најраније након 104 недеље осигурања, те ренту за децу од 55 Дин. месечно (§ 93 н. п.) ну текар након 260 недеља или 1820 календарских дана осигурања.

3. За случај несреће, повезане с вршењем звања (§ 104. н. п.), добива осигураник такођер ренту, која се израчунава по установама § 105. н. п.

Према томе добива а. п. као осигураник по Н. П. одмах, наиме од часа осигурања, само право на погодности за случај болести. Право на посмртнину и погребнину стиче тек након 2 године осигурања, право на ренту за случај изнемоглости те децу ренту тек након 5 година, а право на старосну ренту тек након 10 година осигурања.

Пошто пракса а. п. а по § 5. З. о. а. нормално траје у свему 5 година, то а. п., који нормално праксу посвршава, уопће не може да стекне право на ренту за случај изнемоглости, на ренту за децу те старосну ренту, а ипак по Н. П. мора кроз 4 или 5 година за та осигурања плаћати. *Према томе се од њега тражи плашеж за погодности, од којих је а priori искључен, те на тај начин губи сав капитал, који је у име ових осигурања сам или с послодавцем уплаћивао.*

Надаље плаћају по Н. П. а. п. и његов послодавац адвокат за случај болести и смрти толико, колико и сваки други осигураник адвокатско-приправничког надничног разреда, али попречно ће а. п. у ствари редовито примити мање од осталих осигураника; једно из разлога, што малне сви а. п. потпадају осигурању у најкрепчој животној доби између 25. до 30. године живота, у којим је годинама вероватност болести, изнемоглости и смрти најмања, а друго из разлога, што су у већини случајева неочењени. Једнако постјеи врло малена вероватност случаја несреће у звању, будући да их оно нормално не излаже никаквим погibeљима за здравље и телесни интегритет.

Гледом на овај неповољни положај а. п. по Н. П., те на знатни интерес Мир. Фонда А. К., да за свој већи ризико за свог будућег члана прими и неких користи, указује се потребним питање осигурања а. п. решити друкчије него ли то предвиђа Н. П.

Могућности за друкчије решење биле би следеће :

1. Да се оснује посебни Мир. Фонд за а. п., било то унутар Мир. Фонда А. К., било изван њега.

Мир. Фонд А. П. могао би се основати на начин, да у њега улази и у њему остаје а. п. кроз време од 5 година. У тај Фонд уплаћивало би се за све врсте осигурања, укључиво посмртне припомоћи, исти приноси и уз једнаку поделу уплата између а. п. и адвоката као послодавца, које предвиђа Н. П. Пошто је ризико за случај болести, инвалидитета и смрти код а. п. мањи, то би они за случај болести могли црпили индивидуалнију лечничку негу те већу хранарину, а за случај изнемоглости, старости и смрти већу ренту односно посмртнину. Све издатке за случај болести, хранарину и ренте за случај изнемоглости, старости и смрти, те посмртнину руководио би Мир. Фонд А. П., ну за све ренте и посмртну помоћ јамчио би Мир. Фонд А. К., који за покриће тога јамства прима од Мир. Фонда А. П. концем сваке управне године, све, на управу, болест, ренте, посмртну припомоћ и изванредне припомоћи по Мир. Фонду А. П. неутрошене приносе. Ове би приносе Мир. Фонд А. К. водио као посебну резерву Мир. Фонда А. П., но с овлаштењем, да из ње наплаћује све своје издатке, које је с наслова јамства за ренте и посмртну припомоћ утрошио.

Управу Мир. Фонда А. П. води одбор састављен напола од а. п. и њихових послодаваца адвоката (будући потоњи плаћају знатнији део приноса), уз надзор Мир. Фонда А. К., те уз врховни надзор председника односно заменика председника Адвокатске Коморе.

Но Мир. Фонд А. П. могао би се изградити и унутар Мир. Фонда А. К. као посебни одсек, са властитом (управном) аутономијом.

Врсте осигурања, приноси и погодности могли би остати једнаки напред наведенима.

С приносима за случај болести могао би одсек Фонда А. П. располагати самостално, под управом одбора, састављеног од а. п. и од адвоката послодаваца, док би приносе за ренте (инвалидске, старосне и у случају смрти), те издатке за посмртну припомоћ руководио и исплаћивао Мир. Фонд А. К. по свом управном одбору, употпуњеном члановима одсечног одбора, комбинованог адвокатским приправницима и адвокатима послодавцима.

С неутрошеним вишком приноса за случај болести могао би располагати одсечни одбор, у сврху подељивања изванредних припомоћи. Сви остали приноси улазили би као посебна резерва у Мир. Фонд А К, који би из ње исплаћивао ренте и посмртне припомоћи.

Оваково аутономно уређење осигурања а. п. изван или унутар Мир. Фонда А. К. не би начелно било непроведиво, будући да опће социјално осигурање не уветује јединственост осигурања. Што више, законима предвиђено и деломично већ проведено осигурање адвоката, лечника и т. д. нагиње индивидуализирању осигурања гледом на разноликост сталежа, потребе и економске снаге осигураника. Дапаче и Н. П. изузима од дужности осигурања у целости лица, која примају ренту из фондова и установа јавно правног карактера у најмањем износу од 4.800 Дин. годишње (§ 4. точ. 1. н. п.), а од осигурања за случај изнемоглости, старости и смрти железничаре, у колико Министарство Сасбраћаја за њих проведе посебне установе (§ 7. ал. 1. н. п.).

Питање засебног осигурања а. п. у осталом није осамљено питање те нарави, јер ће се њима морати позабавити и бележнички и лечнички приправници.

Засебно осигурање а. п. било би лакше прилагодиво њиховим засебним потребама, те би им за вероватније потребе у случају болести и изванредне нужде могло пружити већих погодности рад мањег ризика код осталих случајева њиховог осигурања, а евентуални вишци отпали би у корист било њиховог засебног Мир. Фонда, било у корист Мир. Фонда А. К., у који а. п. по свршеној пракси и онако аутоматски улазе. Осигурање за случај смрти и посебна припомоћ могли би остати везани на неко чекање, но исто би могло свакако бити куд и камо краће од чекања, које предвиђа Н. П. Терети адвоката не би требали бити већи од оних, које им Н. П. намиче.

Но изградња оваковог засебног осигурања а. п. наилази у два смера на потешкоће озбиљне нарави. Прву изазива флукутирајућа нарав чланова, а другу њихов ограничени број. Временски ограничено звање, улаз нових чланова, прелаз дотадањих у ино звање или адвокатуру, комплицира управу и поскупљује ју, а ограничени број а. п. унутар поједине коморе (у загребачкој их има око 150) не пружа пуну сигурност за успех засебног осигурања. Такав би био зајемчен тек онда, кад би више адвокатских комора заједнички провело засебно

осигурање својих а. п., само би у том случају организација истога морала бити друкчије израђена, него ли је то напред пројектирано.

2. Но питање осигурања а. п. дјело би се повољно решити и у савезу с опћим социјалним осигурањем на начин, који би био праведнији за а. п. и сходнији за Мир. Фонд А. К. од онога, што га Н. П. предвиђа.

Пошто опће осигурање по Н. П., унутар нормалног рока праксе а. п., за њега сноси малени ризико за случај болести, још мањи ризико за случај несреће, а никакав ризико за случај изнемоглости, старости и смрти, то би било правично, да Социјално осигурање рефундира Мир. Фонду А. К. становити постотак свеукупних приноса а. п. по прелазу ових у адвокатуру. Минимум тога постотка сачињавали би износи, опадајући на приносе за изнемоглост, старост и смрт, а максимум, поврх наведених износа, још паушално израчунљиви постотак, опадајући на малени ризико за случај болести и несреће (редовно неожењеног) адвокатског приправника.

Ова солуција претпоставља, да а. п. по изминућу нормалне праксе прелази у опће социјално осигурање, будући да након 5 година стиче по истоме право на ренту за изнемоглост и дјечју ренту, а након 10 година право на старосну ренту.

Рефундирању своту могао би Мир. Фонд А. К. употребити:

а) За покриће свог властитог, знатног ризика, за случај изнемоглости или смрти појединог млађег члана;

б) За рачун плаћених дужности а. п., након што су прешли у адвокатуру и у Мир. Фонд А. К., те за рачун платежних дужности њихових бивших послодаваца адвоката;

в) Као принос за посебни фонд, опредељен за изградњу дома Адвокатске Коморе или Мир. Фонда А. К.

г) За комбинацију тачака а), б) и в).

Оваково рефундирање указује се праведним из више разлога.

Праведност налаже, да се потражи друкчије решење у погледу осигурања а. п. него ли га предвиђа Н. П. из разлога, што не би било праведно нити за а. п. нити за адвоката послодавца, да плаћају за осигурања, за која а. п. не примају никакових погсдности. Како је сталез а. п. пролазне нарави и унутар поједине адвокатске коморе бројчано ограничен, то га

је у једну руку тешко осигурати, а у другу руку не може се од Опћег социјалног осигурања захтевати, да поремећује једнакост система свог осигурања, постављајући за појединачни сталеж засебне услове осигурања. Да се избегне и социјалној неправди и поремећењу јединствености система Опћег социјалног осигурања, указује се рефундирање јединим начином, који је подједнако праведан за интересе а. п. и адвоката с једне стране, те за интересе Опћег социјалног осигурања с друге стране.

Начелну могућност за оваково рефундирање предвиђа и сам Н. П. прво у случају прелаза лица, које је било осигурано код пензионог завода за намештенике у Љубљани, Средишњем уреду за социјално осигурање (§ 103. ал. 1. н. п.) друго у случају, ако које лице прелази из Средишњег уреда у пензиони завод (§ 103. ал. 2. н. п.); треће у случају, кад је женско лице удајом престало бити обвезано на осигурање (§ 98. н. п.). Код прва два случаја урачунава се време ранијег осигурања, код трећег враћају се деломично приноси осигурања за случај изнемоглости, старости и смрти.

Потоњи начин рефундирања држим, да би на сходан и праведан начин решио питање осигурања адвокатских приправника, а за препоручити би био међу осталим из разлога, што је технички најлакше проведив.

II. Положај адвоката код решавања спорних питања социјалног осигурања

Нацрт пројекта нормира право заступања странака код судова социјалног осигурања (§ 209. ал. 1. н. п.), искључење тога права (§ 209. ал. 1. н. п.) те накнаду трошкова правног заступника (§ 210. н. п.) на начин, који је у сукобу са Законом о адвокатима и с начелима, које је у тим питањима наше новије законодавство усвојило.

По § 209. н. п. могу парничне странке бити заступане преко својих правних заступника или преко других лица, која су наши држављани и уживају сва грађанска права. Ова је установа у битној опреци с установом § 120. з. о. а., који заступање дозвољава само адвокатима, док обртимично заступање осталих особа означаје надриписарством. Не може бити приговора томе, да парнична странка, која не може да особно спор расправља а не жели се послужити адвокатом, пошаље место себе пуномоћника, но тај пуномоћник није и не може

бити изједначен с адвокатом, како га стилистички изједначује Н. П.

Иста установа § 209. Н. П. искључује заступање парничних странака по правним заступницима код спорова, чија вредност не износи више од 1000.— Дин. Та је установа, барем у том облику, несходна, непотребна и у опреци са § 1., 20. и 26. з. о. а. Несходна је, јер није упутно онемогућити неугој странци, да се послужи одветником у спору са Средишним уредом или његовим месним органом, који ће увек бити заступани по стручном органу, верзираном у свим питањима социјалног осигурања. Оваково искључење одветника указује се и непотребним, будући да Н. П. може код спорова, чија вредност не надилази 1000 Дин. најпросто искључити накнаду трошкова одветничког заступања на терет протустранке, као што то чини малични поступник. Тиме би у потпуној мери дошла до изражаја вероватна интенција Н. П., да у незнатном спору не дође до неразмерног трошка, а у другу руку не би била одветницима одузета могућност да у сугласју с установама §§ 1., 20. и 26. з. о. а. могу и у тим споровима фунгирати као заступници, ма било само на трошак властите странке.

Према установи § 210. ал. 2. Н. П. имао би суд код одређивања трошкова заступања узети у обзир само најнужније потребне трошкове правозаступничког заступања а по ал. 3. истог § 210. Н. П., не могу се за друго заступање рачунати никакви трошкови.

Пошто Н. П. заступање правозаступника предвиђа, пошто свако заступање претставља јединствену радњу, коју није могуће делити на више или мање нужно потребну и пошто Н. П. нити приближно не одређује, по чему и на који начин се имаду утврдити најнужнији потребни трошкови заступања, то се цело то ограничење Н. П. указује стварно неоправданим, практично непримењивим, шта више и непотребним, будући да Закон о адвокатима и онако предвиђа доношење обвезне тарифе, која ће висину заслужбе адвоката дефинитивно нормирати.

Из наведених разлога указује се у интересу адвоката, странака и досле прихваћених начела нашег новијег законодавства нужним, да се приговорене ставке Нацрта Пројекта на овде разложени начин измене.

Предлажем стога, да данашња Скупштина Савеза Адвокатских Комора закључи:

„Пошто Нацрт Пројекта закона о Социјалном осигурању

обухваћа и адвокатске приправнике, тражи од њих извршивање свију платежних дужности, прем њм ускраћује могућност, да постигну благодати најважнијих осигурања за случај изнемоглости и смрти те ренту за децу, уветујући иста временским чекањем, које је изједначено нормалном трајању њихове праксе; пошто надаље Нацрт Пројекта стешњава положај адвоката код решавања спорних питања социјалног осигурања на начин, опречан њиховим привредним и сталешким интересима, те правима, које им Закон о адвокатима зајемчује, то се умољава г. Министар правде, да у споразуму с г. Министром за социјалну политику и народно здравље у будућем Закону о Опћем осигурању, у колико исти буде издан на основу већ сбелодањеног последњег Нацрта Пројекта о социјалном осигурању:

1. Нормира дужност Средишњег уреда, да онај део уплата, што ће га адвокатски приправници и њихови послодавци адвокати по установама Нацрта Пројекта уплаћивати за ренте у случају изнемоглости, старости и за дечју ренту, имаде концем сваке пословне године рефундирати Мир. Фондовима Адвокатских Комора, које ће с тим износима располагати на начин, који буде или законом одређен или споразумом између адвокатских приправника и адвоката, Мир. Фонда Адвокатских Комора те Адвокатских Комора утврђен.

II. Измени установе §§ 209. и 210. Пројекта Закона тако:

1.) Да ће цела установа § 209. н. п. гласити: „Код судова социјалног осигурања парничне стране могу бити заступане преко адвоката или преко пуномоћника, који су држављани Краљевине Југославије и уживају сва грађанска права.“

2.) Да се у § 210. н. п. у од. 2. изостави последња изрека, која гласи: „Код одређивања ових трошкова суд ће узети у обзир само најнужније потребне трошкове правозаступничког заступања.“

3.) Да се у § 210. н. п. од. 3. измени тако да ће гласити: „За заступање пуномоћника, дакле особа, које нису адвокати, не могу се рачунати никакви трошкови.“

Умољава се председништво Савеза Адвокатских Комора, да овај закључак стави до знања г. Министру правде те г. Министру за социјалну политику и народно здравље с молбом за уважење.

Закон о опћем управном поступку и адвокати

Реферат *Видмана* ~~дра Владимира~~ из Загреба на скупштини Савеза Адв. Комора дне 29. III. 1931.

У мноштву закона, изданих код нас у последње две године, свакако је један од најважнијих „Закон о општем управном поступку“. Важност му је, ако је поредба уопће могућа, слична и приближно једнака оној грађанског парничног поступника, јер ако парнични поступник садржи установе, по којима ће држављани штитити и оживотворавати за свакога тако осетљиве оспорене приватне интересе, управни поступник садржи установе, по којима ће бранити и оживотворавати законом признате интересе, које обухвата и тангира државна управа, а то је — кажу — живот државе, па доследно и држављана. Нема, дакле, сумње, да је број случајева, у којима се ради о интересима држављана, код управних аката и деловања бар толико, — а вероватно и далеко већи — колики је и број грађанских спорова пред судом.

Чињеница, да је „Закон о општем управном поступку“ толико важан баш зато, јер ће велик део држављана и врло често долазити у положај да по његовим установама пред управним властима штити своје интересе, разлогом је, што адвокатски сталеж, као онај, који по закону има не само право давати савете свим држављанима у свим правним стварима и заступати их пред свим државним властима (§ 20. З. о. а.), него и дужност у извршивању свог звања бранити њихове оправдане интересе и права и у примени закона пред свим државним властима помагати, да се донесе правилна и правична одлука, — што, понављам, тај адв. сталеж сматра својим правом и дужношћу испитивати, је ли тај закон такав, да до граница могућности зајамчује оправдане интересе странака, а по томе и интересе државе.

Наш је „Закон о општем управном поступку“ обнародован дне 25. XI. 1930., а обавезну снагу добио је дне 26. II. 1931., па наравно није могуће не темељу искуства и праксе још говорити о добрим или евентуално лошим странама његових установа. Свакако је правник, могуће већ по садржају закона утврдити, да се ради о големом напредку према досадањем стању ствари. Већ чињеница, да су место досадањих непотпуних, често нејасних и по разним законима растепених поступовних прописа, донесени и у једном закону кодифици-

рани јасни, одређени и за сваку фазу поступка довољни прописи, је неоспоран и велики напредак.

Недвојбено је надаље, да је пређашња свемоћ управног органа укинута, односно ограничена, везаношћу на јасне законске норме у сваком моменту и у свакој делатности процеса. Правни положај пре посве немоћне странке знатно је ојачан и врло приближен, готово изједначен, положају странке у судском поступку.

Све су то без двојбе и врло добре ствари, па је према данашњем стању управне науке с те стране једва могуће више желети, али чини се, да ипак мањка оно једно, можда најважније, т. ј. пружање могућих и у правној науци признатих гаранција, да ће се све те добре установе у пракси доиста провађати и одржавати.

Баш тај пропуст разлогом је и предметом овога реферата.

Сваки добри закон вреди за држављане само толако, колико је сигурности и јамства да ће неокрњено бити и провађан. Ако су закони за држављане, добри закони добробит за држављане, а добробит држављана добробит државе, — а све су то старе признате истине, — онда држава имаде необично много интереса не само на томе, да закони буду добри, него да се и у целости исправно проводе. У ту сврху стављају се у законе установе, које странкама имаду јамчити ваљану и исправну provedбу, јер сви су људи погрешиви, па и најбољи судац као и најсавеснији управни чиновник може повредити закон на штету странке из најразличнијих узрока. Станкама се зато даје право на правне лекове не само против коначних одлука и јудиката, него и против појединих чина и закључака у поступку, ако би по истима могла претрпети протузаконито штету. Но једна од најважнијих гаранција за исправну примену закона је контрола јавности, а нарочито праву вештих лица, па баш зато судски закони и кривичне и цивилне нарави, код којих је државама већ кроз мноштво деценија стало да се нарочито тачно и исправно примењују, имаду предвиђену контролу јавности и посебна права заступника-адвоката током читавога поступка. Та толико позната посебна права бранитеља у казном поступку и заступника у цивилном поступку, да их није потребно поименце истицати, нису дана ради адвоката, него јер је наука тврдила, а искуство потврдило, да су она једна од најсигурнијих и најјачих гаранција за исправну provedбу закона.

Ако је данас опће признато начело и захтев управне науке, да се исправно схваћени интереси државе могу штитити и оживотворавати само законитом управом, а законита управа осигурати само најстрожим одржавањем јасних и одређених поступовних прописа, којима се зајамчује исправни претрес свих релевантних чињеница у конкретним управним поступцима, ако на тим начелима базира и наш закон о општем управном поступку, (а то је недвојбено), онда је сигурно, да је требало за гаранцију свега тога предвидети и желети од прилике онај положај заступника-адвоката и омогућити му онакво заступање у правном поступку, како је то у судским поступцима, па доследно томе у закон ставити у ту сврху неколико сходних установа. Све то и без обзира на то, што закон о адвокатима, донесен недавно у истој држави и у истоме законодавству, предвиђа, да је адвокатура занимање јавнога поретка с племенитим циљем, да адвокат стручним знањем савесно и поштено помаже појединцима, да брани оправдане интересе и права странака и да у примени закона пред судовима и свим другим државним и самоуправним властима и јавно-правним телима помаже да се донесе правилна и правична одлука.

Незгодна чињеница, да „Закон о општем управном поступку“ (а многи специјални управни закони, односно нацрти закона, показују исту тенденцију) куша елиминирати до граница могућности суделовање адвоката у управном поступку, је према томе не само повреда законом зајамчених права адвокатског staleжа, не само омогућивање неисправне provedбе управног поступка, него с обзиром на цитирану установу закона о адвокатима ремети и потребно сугласје између разних закона једног те истог законодавства на истом правном подручју.

*

У нашем се закону о општем управном поступку нигде не спомње ни адвокат као заступник странке, ни право странке да узме правног заступника адвоката. Образложење закону о општем управном поступку није обелодањено, па ми за тумачење појединих установа стоји на располагање једино коментар проф. дра Крбека, који је један од суредатора закона, што исправност његовог коментирања свакако по могућности увећава.

О странци и њезином заступништву говори глава II. (§ 20—26.) „Закона о општем управном поступку“. Како се тај

наш закон уско ослања на аустријски закон о опћем управном поступку од 21. VII. 1925., то су и установе главе II, готово дословце узете из споменутог аустријскога закона. Међугим док из §-а 21. „Закон о опћем управном поступку“ произлази, да се правни заступник има у сваком погледу сматрати потпуно једнаким сваком другом пуномоћнику, чини се, да по аустријском закону није баш посве тако. Већ споменути коментар вели, да није било потребно истицати заступство по одветнику, јер да адвокатима то право даје Закон о адвокатима, али да је однос између странке и одветника у управном поступку строго интерне природе. Нарочито да свака странка сноси сама трошкове свог одветника, односно уопће трошкове пуномоћника, а да је то разумљиво, јер нема принудног заступања по адвокату.

Зачуђује, да се предвиђају трошкови других пуномоћника неодветника, ма да је надриписарство по закону кажњиво и ма да већ § 22. искључује надриписаре. Није важно, што Закон о адвокатима овлашћује адвокате на заступање, па је то једва уместо истицати онде, где се адвокат сматра изједначеним свакоме пуномоћнику, где пуномоћником може бити свако самовласно лице (§ 22. З. о. у. п.), а вели се, да је одношај странке и одветника строго интерне природе. Било би с обзиром на таково стање ствари интересантно знати, може ли по З. о. у. п. пуномоћника одветника и без знања и приволе странке заступати односно замењивати адвокатски приправник, како је то одређено у § у 26. З. о. а. и ако може, може ли и сваки други пуномоћник уз исте услове ставити таковога заменика те из које законске установе је то видљиво. Већ овај набачени случај, а нашло би их се много више, доказује да је можда ипак било од потребе констатовати у закону као право странке околност, да си сме узети правнога заступника, јер Закон о адвокатима с те стране говори само о праву адвоката, а не и о праву странака. И аустријски адвокати имаду право заступања код свих државних власти, па ипак је аустријски закон о опћем управном поступку сматрао потребним изреком нормирати, да учесници у управном поступку имаду право узети правног заступника (*Die Beteiligten können sich eines Rechtsbeistandes bedienen und auch in seiner Begleitung vor Amt erscheinen*, § 10. ст. 5.)

Речено је, да су установе II. главе нашег закона толико сличне установама II. главе с истим насловом аустријскога за-

кона, да се добрим делом могу сматрати преводом, па је ипак испуштена баш цитирана ставка која доказује, да се правни заступник адвокат нема сматрати обичним пуномоћником, него оним, чиме га закон сматра у посебном Закону о адвокатима.

Место те добре, али испуштене установе узета је у наш закон посве непотребна, па и штетна установа § а 17. тачка 8. чехословачке Уредбе о управном поступку од год. 1928. Служим се немачким преводом те уредбе, јер оригинала немам. Та установа дакле гласи: „Selbst wenn die Partei für eine bestimmte Sache keinen Bevollmächtigten bestellt, kann sie einen rechts- oder fachkundigen Beistand zuziehen und in seiner Begleitung bei der Behörde erscheinen.“

Наша аналогна установа у §-у 21. ал. 3. гласи: „Ако странка и није за неки предмет одредила пуномоћника, може приступити власти у пратњи свога помагача, који може једино њој давати обавештења и савете. И сама дужност личног присуства не лишава још странку права, да се послужи с свим помагачем.“

Сломенути коментар тврди, да је то врло важан институт, да се помагач битно разликује од пуномоћника и да ће помагач подупирати странку нарочито својим правним и стручним знањем, али да према јасној законској одредби помагач не стоји у изравном односу с влашћу, већ само са странком. Правни положај помагача да треба строго разликовати од правног положаја адвоката.

Изгледа да није претерано рећи, како практична примена тог у нашем правном систему до сада непознатог института помагача значи санкционирање надриписарства, иако одмах § 22. искључује надриписаре од функције помагача. Непојмљиво је, зашто је крај великог броја одветника и њихових законом зајамчених права било потребно измишљати један непознати институт људи, који имаду бити правници, нису адвокати, нису пуномоћници, не би смели бити надриписари, смеју учествовати у управним поступцима, али никако не смеју изравно уз или место странке наступати према власти, него своје стручне савете дошаптавају странци. Има закон, по којему постоји звање с правом и дужношћу те битном задањом, да својим правним знањем подупире странке и сарађује с областима ради правилног донашања одлуке, а то су адвокати, али ето њихова се улога у управном поступку настоји мимоићи и преглутати и креира се неко чудно звање помагача правника, који

ће се наравно дати наплаћивати (иако криомице, да избегну штетним последицама надриписарства).

Такав помагач је непотребан и као стручњак било које друге врсте, јер закон у §-у 96. и сл. ако устреба у оваквим случајевима предвиђа доказ вештацима.

Та је, дакле, уставова потпуно непотребна и прети штетом странкиним и јавним интересима, па би је требало укинути и надоместити једном отвореном и сходном установом о заступању адвоката. Како се из предложене измене §-а 21. види, мислим да би било довољно укинути те помагаче и изреком истакнути право странака и пуномоћника, да си узму заступника-адвоката, којег је положај овда регулисан ссталим установама овог закона и наравно законом о адвокатима.

Држим да и друга ставка §-а 22. у садањој стилизацији неће постићи своју важну сврху. Надриписаре је потребно искључити, али по исправном схваћању моћи ће се рећи, да је једно лице власти познато као надриписар само онда, ако је доиста осуђен по §-у 120. закона о адвокатима. Аустријски закон има знатно бољу стилизацију, па вели, да се као пуномоћници не могу примити лица, која неовлаштено заступају друге у виду заната. Како управни орган просуђује у поступку чињенице по слободном осведочењу, то ће увек моћи одређено лице по свом уверењу сматрати надриписаром, док по нашој стилизацији мора поставити констатацију, да је то лице власти познато као надриписар, што савесном чиновнику без осуде неће бити могуће. Требало би с тога ту важну установу сходно претилизирати.

Није случај, да ни грађански пзрнични поступак, па ни кривични поступак не само не предвиђају, него чак искључују могућност дисциплинске казне затвора за адвоката, ако је у поступку заступник странке. Те су установе нужна последица признатог начела, да адвокат као заступник странке у интересу јавног поретка штити интересе странке и сарађује с областима на донашању правилних и правичних одлука. С тога је потребно онемогућити евентуалне злоупотребе, којима би се интерес и странке и јавни могао оштетити одстрањењем заступника путем дисциплинске казне затвора. Сви ти разлози говоре за једнаку установу и у управном поступку, а нема ни једнога разлога специјалне природе управног поступка, који би тражио примену дисциплинске казне затвора на адвоката, док заступа странку. Шта више док се у судским поступцима за

све учеснике, осим заступника адвоката, предвиђа према увиђавности било дисциплинска казна глобе било затвора, закон о опћем упразном поступку у §-у 66. предвиђа изреком увек казна глобе, а затвор тек супсидиарно, ако се не плати глоба. То је потребно, да дисциплинарна власт не би постала илузорном код пресиромашних и инсолветних учесника, а то ће једва бити случај код адвоката. Како је могућност злоупотреба с давањем прекратког рока за платеж глобе евидентна, то би установу § а 66. требало сходно променити и искључити могућност затвора код адвоката, ако је уједно заступник странке у поступку.

Интенција, да се странке одврате од узимања заступника адвоката, види се јасно и у установи §-а 169. З. о у. п. По тој установи свака странка сноси лично своје трошкове, а нарочито и трошкове заступника. Једно је од темељних начела праведности, да странка, која тражи своје право пред области или је неоправдано на захтев друге приватне странке странке повучена у поступак и трошкове, мора од те странке добити накнаду тог трошка, ако је надвладала, и то без обзира на питање кривње. У судском поступку то је начело проведено и у грађанским и у кривичним стварима, а у управном је повређено без могућности оправдања. Парламентарни одбор, који је израђивао аустријски закон о опћем управном поступку, образлаже ту установу доста искрено, и ако не уверљиво. Рекло се је, да су одношаји пучанства према управним властима много различнији и бројнији, него према судским, а да врата уредовнаце управног чиновника морају свакоме бити отворена. Кад би се увела накнада трошка, могло би се томе шкодити у два смера: Једни би узимали заступника у ситницама, где то није уобичајено, јер очекују накнаду од протустранке, други се неби усудили приметити поступак бојећи се, да ће морати протустранци накнадити трошак. То аргументирање доиста неће никога уверити о потреби, да се одустане од принципа праведности гледе накнаде трошка, нарочито онда не, кад ти разлози нису никако спречили, да странке снесу трошкове вештака, очевидна, дневница и километража управних чиновника итд. Уосталом сам аустријски закон у § 74. у првој ставци додуше наводи опћенито начело, да свака странка сноси своје трошкове, али већ друга ставка вели, да управни прописи одређују, у колико један учесник имаде накнадити другоме трошкове. Чехословачка уредба у § у 128. такођер у првој

ставци одређује опће начело, да свака странка сноси своје трошкове, али већ друга ставка предвиђа могућност, да област у спорном поступку одлучи о накнади трошкова и то према изричном законском наводу не само биљега и обласних трошкова, него и трошкова правног заступања. Пољска уредба о управном поступку од 22. III. 1928., која се такођер ослања о аустријску, као и наш закон, одређује у чланку 105. т. 3., да област може одредити — међу осталим — и накнаду трошкова за израду поднесака и хонорара адвоката.

Све је то у нашем закону не само испуштено, него се је сматрало потребним изреком нагласити, да странка сама сноси нарочито и трошкове заступања. Тако је и код установе §-а 169. „Закон о општем управном поступку“ пружен доказ, да се свакако настоји одвратити странке од узимања адвоката и да се код тога не узима обзир на евентуално сходне противне установе у врло сличним законима аустријском, чехословачком и пољском, који су иначе и те како служили узором код редигирања нашег закона.

Будући да и начело праведности апсолутно захтева да се странца накнади трошак бр у оним случајевима, кад је победила или је повучена у поступак без кривње, а протустранка затим одустане од поступка, па како с друге стране баш околност ненакнађивања трошка може странке, које неће, не знају или не могу саме водити поступак пред управном области, одвратити од тражења заштите и свога права, како је напокон јасно, да се установом о ненакнађивању трошка хоће једино елиминирати из поступка адвокате, којих је заступање и у науци и у законодавству признато потребним и корисним за опћи и приватни интерес, а јер је уз то недвојбено, да ће накнађивање трошкова заступања адвокату уништити надриписарство, што је интенција и закона, то треба и ову установу безуветно променити и странкама зајамчити накнаду трошка. У предлогу за измену стилизације §-а 169. узете су уз потребне промене установе §-а 142. и 143. грађанског парничног поступника, којег су установе и иначе добрим делом преузете у Закон о општем управном поступку.

На темељу свега наведенога предлажем ову резолуцију:

Скупштина Савеза Адвокатских Комора краљевине Југославије моли господина Министра Правде, да изволи на надлежном месту предложити ове измене и допуне „Закон о општем управном поступку од 25. XI. 1930.“

I.

У §-у 21. испушта се читав трећи став, а место њега ставља ова реченица:

„И пуномоћник може, као и странка, узети правног заступника из редова адвоката.“

II.

Други став §-а 22. мења се тако, да гласи:

„Као пуномоћници не могу се примити таква лица, која су сумњива или позната као пискарачи (надриписари)“.

III.

На крају §-а 66. додаје се реченица:

„Адвокат, који заступа странку, може због нарушења реда бити кажњен само новчаном казном од 10—500 Дин.“

IV.

§ 19. мења се овако:

„Свака странка сноси предходно сама своје трошкове проузроковане поступком.

У поступку између две или више приватних странака са пртивним захтевима, покренутом по предлогу приватне странке, има побеђена странка, односно покретач поступка, ако одустане од њега, противној странци накнадити све вођењем поступка проузроковане трошкове, који су били потребни ради остваривања или обране права. О висини и потреби трошкова одлучује власт, која је поступала, по својој увиђавности, при чему ће брижљиво оценити све околности.

Ако постоји службено прописана тарифа за висину трошкова, напосе за награде адвоката, онда ће се трошкови одмерити по тој тарифи.

Власт одређује накнаду трошка било у главној одлуци било засебном одлуком. — Противу тих одлука могу се жалити обе странке, и то у случају засебне одлуке самосталном жалбом.“